

Wprowadzenie do poszukiwań genealogicznych na Wołyniu

Opracowanie:

Regina Steffensen, Irene & Gerhard König

– Stan na dzień 15 listopad 2012 –

Wprowadzenie to ma za zadanie pomóc zainteresowanym, którzy poszukują swoich przodków na Wołyniu, w odnalezieniu informacji. Nie każde z przytoczonych źródeł sprawdziliśmy osobiście, jednak informacje te opierają się na badaniach doświadczonych naukowców. Wprowadzenie to nie obejmuje wszystkich danych, będzie natomiast regularnie aktualizowane, gdy zostaną odkryte nowe źródła lub gdy konieczne jest jego korygowanie. Będzie to tylko możliwe jeśli powiadomią nas inni badacze, dlatego cieszymy się z każdego rodzaju współpracy.

Aktualizowana na bieżąco wersja wprowadzenia jest dostępna w internecie pod adresem:
<http://leitfaden.wolhynien.de/>

W sprawie uzupełnień i nowych propozycji proszę skontaktować się z

Irene König
Neustadt 14
99817 Eisenach

Telefon: +49 (0)3691 / 733832

Do współpracy zapraszamy badaczy gotowych, aby pomóc innym i aby ewentualnie przyjąć zlecenia badań, którzy być może mieszkają w pobliżu archiwum, znają odpowiednie języki, specjalizują się w danych dziedzinach wiedzy lub posiadają fachową literaturę.

SPIS TREŚCI

1.	ARCHIWA, URZĘDY I BIBLIOTEKI W NIEMCZECH	7
1.1	ARCHIWA.....	7
1.1.1	Archiwum Federalne / Bundesarchiv w Berlinie Lichterfelde.....	7
1.1.1.1	Zasoby Centralnego Urzędu Imigracyjnego (EWZ)	7
	a. Kto jest upoważniony do przeglądania zasobu?	7
	b. Jakie wymogi formalne należy spełniać?	7
	c. Czego można oczekiwać?	8
	d. Informacje o zasobach Centralnego Biura Imigracyjnego w internecie	8
	e. Indeks z Galicji.....	8
	f. Akta Centralnego Biura Imigracyjnego, znajdujące się na mikrofilmach w ośrodkach badawczych Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormonów).....	8
1.1.1.2	Dokumenty Niemieckiego Instytutu Zagranicznego/ Deutsches Ausland-Institut (DAI)	9
	a. Dokumentacje	9
	b. Ankiety, zawierające informacje o krewnych wypełnione przez przesiedleńców z Wołynia	9
	c. Listy mieszkańców zamieszkałych w niemieckich miejscowościach na Wołyniu	10
	d. Arkusze danych podstawowych dla przesiedleńców z Polski.....	10
	e. Kartoteki.....	11
	f. Warunki użytkowania	11
	g. Opłaty.....	11
1.1.2	Federalne Archiwum Reparacji Wojennych / Lastenausgleichsarchiv w Bayreuth	12
1.1.3	Tajne Archiwum Państwowe Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego w Berlinie	12
1.1.4	Ewangelickie Archiwum Centralne / Evangelisches Zentralarchiv (EZA) w Berlinie.....	12
1.1.5	Archiwum Onckena w Elstal koło Berlina	13
1.2	Urząd Stanu Cywilnego I w Berlinie	13
1.3	Biblioteki.....	13
1.3.1	Biblioteka im. Martina Opitza w Herne	13
1.3.2	Dolnosaksońska Biblioteka Państwowa i Uniwersytecka w Getyndze.....	13
1.3.3	Państwowa Biblioteka w Berlinie	14
2.	Biura Poszukiwań zaginionych	14
2.1	Kartoteka Miejsca Pochodzenia / Heimatortskartei (HOK) w Stuttgarcie - Kościelne Biuro Poszukiwań	14
2.2	Niemiecki Czerwony Krzyż	14
2.3	Biura poszukiwań w Rosji	15
2.3.1	Stowarzyszenie „Memorial” / Общество „Мемориал”	15
2.3.2	Biuro Poszukiwań Osób Zaginionych Liga Przyjaźni Rosyjsko-Niemieckiej w Moskwie	15
2.4	Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej.....	16
3.	Stowarzyszenia i ośrodki badawcze	16
3.1	Wołyński Związek Historyczny T.z.....	16
3.1.1	Towarzystwo Przyjaciół Miejscowości Moczutki.....	17
3.2	Zespół Roboczy Wschodnioniemieckich Badaczy Genealogicznych T.z.	17
3.2.1	Ośrodek Naukowo-Badawczy Wołyń.....	17
3.2.2	Zespół Badawczy Tuczyn i Równe (parafie).....	17
3.3	Zakład Genealogii Polski Środkowej i Wołynia	17
3.4	Archiwum Ojczyźniane Niemców z Polski Środkowej i Wołynia	17
3.5	Instytut im. Johanna Gottfrieda Herdera w Marburgu nad Lahnem	18
3.6	Stowarzyszenie Ojczyźniane Linstow T.z.	18

3.7	Stowarzyszenie Bugholendry T.z.	18
3.8	Komitet Pomocy dla Niemców Wyznania Ewangelicko-Luterańskiego z Polski T.z.	18
3.9	Federalny Związek Ziomkostwo Wisły i Warty T.z.	19
3.10	Society for German Genealogy in Eastern Europe (SGGEE).....	19
3.11	Wandering Volhynians Historical Society	19
3.12	Kolejne genealogiczne stowarzyszenia za oceanem.....	20
4.	Księgi metrykalne (dotychczas znane Zasoby).....	20
4.1	Definicje i uwagi	20
4.1.1	Księgi metrykalne	20
4.1.2	Urzędy niższego szczebla	20
4.1.3	Księgi kantoratu.....	20
4.1.4	Indeksy	20
4.1.5	Załączniki	21
4.1.6	Duplikaty.....	21
4.1.7	Mikrofilmy i literatura, dotycząca duplikatów	21
4.1.8	Uwagi o ośrodkach badawczych Mormonów	21
4.2	Kościół Ewangelicko-Augsburski	22
4.2.1	Parafia kościelna w Kijowie (od 1767 roku).....	22
4.2.2	Parafia kościelna w Żytomierzu (od 1801 roku).....	22
4.2.3	Parafia kościelna w Rożyszczach (od 1862 roku)	23
4.2.3.1	Kantorat Sitrzynek	24
4.2.4	Parafia kościelna Stara Buda / Heimtal (od 1869 roku).....	24
4.2.5	Parafia kościelna Tuczyn (od 1888 roku)	24
4.2.5.1	Kantorat Berestowiec Stary	25
4.2.5.2	Kantorat Amelin	25
4.2.5.3	Kantorat Antonin	25
4.2.5.4	Kantorat Kołowerta I / Kolowert I	25
4.2.5.5	Kantorat Kołowerta II, III / Kolowert II, III	25
4.2.5.6	Kantorat Kurhan	25
4.2.5.7	Kantorat Kurhany	26
4.2.5.8	Kantorat Maksymilianówka / Maximilianuwka	26
4.2.5.9	Kantorat Maszcza / Muschtscha / Marzelinhof.....	26
4.2.5.10	Kantorat Rudenka.....	26
4.2.5.11	Kantorat Sielanka	26
4.2.5.12	Kantorat Szeleńnica	26
4.2.5.13	Kantorat Totowicze	26
4.2.5.14	Kantorat Wielkie Pole.....	26
4.2.6	Parafia kościelna Nowograd-Wołyński / Nowograd-Wolhynsk (od 1889 roku).....	27
4.2.7	Parafia kościelna Włodzimierz Wołyński / Wladimir Wolhynsk (od 1891 roku)	27
4.2.7.1	Kantorat Antonówka	27
4.2.7.2	Kantorat Bogusławka / Boguslawowka	27
4.2.7.3	Kantorat Eizabetpol	28
4.2.7.4	Kantorat Swojczówka / Swiczewka i Mariendorf.....	28
4.2.7.6	Kantorat Wysokie	28
4.2.7.7	Kantorat Sagatka / Zahatka	28
4.2.8	Parafia kościelna Emilczyne / Emiltshin (od 1896 roku).....	28

4.2.9	Parafia kościelna Łuck (od 1896 roku)	28
4.2.9.1	Kantorat Bogumiłów-Okorsk / Bogumilow-Okorsk	29
4.2.9.2	Kantorat Jamki.....	29
4.2.9.3	Kantorat Lidawka.....	29
4.2.9.4	Kantorat Tołowicz.....	29
4.2.10	Parafia kościelna Radomyśl (od 1901 roku).....	29
4.2.11	Parafia kościelna Równe (od 1902 roku)	29
4.2.11.1	Kantorat Michałówka	30
4.2.11.2	Kantorat Zofijówka / Sophiejewka	30
4.2.12	Parafia kościelna Dubno (od 1936 roku).....	30
4.2.12.1	Kantorat Reczyszcze	30
4.2.12.2	Kantorat Wysokie	30
4.3	Kościół Ewangelicko-Reformowany	30
4.4	Kościół Rzymsko-Katolicki.....	30
4.5	Kościół Baptystów.....	30
4.5.1	Gmina Tuczyn	31
4.5.2	Gmina Rożyszcze	31
4.5.3	Gmina Mirosławówka (Ewangeliczni Chrześcijanie)	31
4.6	Pozostałe zapisy.....	31
5.	Dalszy materiał źródłowy.....	31
5.1	Statystyki, spisy miejscowości i in.....	31
5.1.1	Gubernia podolska	32
5.1.2	Gubernia wołyńska	32
5.1.3	Polskie spisy miejscowości.....	32
5.2	Książki adresowe	32
5.2.1	Gubernia podolska	32
5.2.2	Gubernia kijowska	33
5.2.3	Gubernia wołyńska	33
5.3	Gazety.....	33
6.	Adresy niektórych Archiwów w Europie Wschodniej	33
6.1	Ukraina	33
6.1.1	Kijów – Centralne Państwowe Historyczne Archiwum Ukrainy	33
6.1.2	Żytomierz – Państwowe Archiwum Obwodu Żytomierskiego	34
6.1.3	Łuck – Państwowe Historyczne Archiwum Obwodu Wołyńskiego	35
6.1.4	Równe – Państwowe Archiwum Okręgu Rówieńskiego	36
6.1.5	Tarnopol – Państwowe Archiwum Obwodu Tarnopolskiego.....	36
6.1.6	Chmielnicki – Państwowe Archiwum Obwodu Chmielnickiego.....	37
6.2	Polska	37
6.2.1	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych (NDAP) w Warszawie.....	37
6.2.2	Archiwum Główne Akt Dawnych (AGAD)	37
6.2.3	Archiwum Akt „Zabużańskich”	37
6.2.4	Urząd Stanu Cywilnego m. st. Warszawy – Archiwum.....	38
6.2.5	Informacje o dalszych polskich archiwach.....	38
6.3	Rosja	38
6.3.1	Archiwa.....	38

6.3.1.1	Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne (RGIA) w Petersburgu	38
6.3.1.2	Centralne Państwowo-Historyczne Archiwum (CGIA) w Petersburgu.....	39
6.3.1.3	Rosyjskie Państwowe Archiwum Wojskowo-Historyczne (RGWIA) w Moskwie.....	39
6.3.1.4	Rosyjskie Państwowe Wojskowe Archiwum (RGWA) w Moskwie.....	39
6.3.1.5	Archiwum Specjalne (RGWA) w Moskwie	39
6.3.2	Biblioteki.....	40
6.3.2.1	Rosyjska Biblioteka Narodowa (RNB) w Petersburgu	40
6.4	Łotwa	40
6.4.1	Państwowe Archiwum Historyczne Łotwy w Rydze.....	40
6.5	Litwa	41
6.5.1	Państwowe Archiwum Historyczne Litwy w Wilnie	41
7.	Bazy danych.....	41
7.1	Baza duplikatów petersburskich ksiąg metrykalnych	41
7.2	Publiczne bazy danych SGGEE	41
7.2.1	Wersja SGGEE danych z Petersburga na temat Wołynia	41
7.2.2	Trinity Lutheran Church – Lublin (Baza danych z Lublina)	42
7.3	Dr. Hopf's Inventory of German Emigrants from Poland to Russia	42
7.4	Archiwum prof. Erika Amburgera	42
7.5	Baza danych PRADZIAD	42
7.6	familysearch.org	43
7.7	genealogy.net	43
7.7.1	Genealogiczną Wikipedię (GenWiki)	43
7.7.2	Genealogiczny spis miejscowości (GOV).....	43
7.8	Baza danych, zawierająca zasoby żydowskiej dokumentacji w Europie Wschodniej	43
8.	Kontakty z badaczami przez internet	43
8.1	Grupy dyskusyjne.....	43
8.2	Bazy danych badaczy	43
8.3	Fora dyskusyjne	43
9.	Materiały kartograficzne	44
9.1	Mapa przeglądowa Europy Środkowej od 1893 roku, 1:300.000	44
9.2	Mapa generalna Europy Środkowej, 1887-1915, 1:200.000.....	44
9.3	Mapa Rosji Zachodniej, ok. 1915 r., 1:100.000.....	45
9.4	WIG mapa taktyczna Polski około 1930 roku w skali 1: 100.000	45
9.5	Wojskowe mapy topograficzne Rosji.....	46
9.5.1	Rosyjskie mapy jedno i dwuwiorstowe.....	46
9.5.2	Rosyjskie mapy trójwiorstowe.....	46
9.5.3	Rosyjskie mapy dziesięciowiorstowe.....	46
9.6	Mapa Wołynia Zachodniego, od około 1875 roku, skala 1:75000	46
9.7	Mapa całego Wołynia autorstwa Nikolausa Arndta (1980/83).....	47
9.8	Niemieckie osady na Wołyniu Jerry`ego Franka	47
9.9	Mapa niemieckich osad na Wołyniu ukraińskim dr Karla Stumppa	47
9.10	Inne historyczne mapy.....	47
9.11	Mapy i spisy miejscowości w internecie	47

10.	Muzea	47
10.1	Muzeum Przesiedleńców Niemców Wołyńskich	47
10.2	Muzeum w Równem.....	48
11	Bibliografia (Wybór)	48
11.1	Książki o Wołyniu.....	48
11.2	Rosyjscy Niemcy (ogólnie)	50
	ZAŁĄCZNIK	51
Załącznik 1	Ankieta czytelnicy w ukraińskim archiwum	51
Załącznik 2	Powstanie ewangelicko-luterańskiej parafii kościelnej na Wołyniu	52

Autorzy

Pierwsza niemiecka wersja opublikowana online w marcu 2002 r. – na stronie: <http://wolhynien.de>

Autorzy, którzy przyczynili się do powstania pierwszego wydania wprowadzenia:

Marzec 2002	wersja 1.0	Sophia Bodenheim, Günter Hagenau, Irene Kopetzke
Luty 2003	rosyjska wersja	Tłumaczenie Irina Kopot (Lange) zlecone przez Historyczne Stowarzyszenie Wolhynien T.z.
Listopad 2005	wersja 2.0	Margrit Weigel, Irene Kopetzke, Gerhard König
Czerwiec 2008	wersja 3.0	Irene & Gerhard König
Czerwiec 2011	wersja ukraińska	Tłumaczenie Svitlana Wołoschinioj zlecone przez Historyczne Stowarzyszenie Wolhynien T.z.
Listopad 2012	wersja 4.0	Regina Steffensen, Irene & Gerhard König
Stycznia 2013	polska wersja	Tłumaczenie Aleksandra Szwajor dzięki wsparciu Pełnomocnika Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów

1. ARCHIWA, URZĘDY I BIBLIOTEKI W NIEMCZECH

1.1 ARCHIWA

1.1.1 Archiwum Federalne / Bundesarchiv w Berlinie Lichterfelde

Archiwum Federalne posiada różne filie, zobacz:

http://www.bundesarchiv.de/aufgaben_organisation/dienstorte/index.html.

W Berlinie Lichterfelde, Finkensteinallee 63 przechowywane są zasoby Centralnego Urzędu Imigracyjnego EWZ, które znajdowały się do 1994 roku w podlegającym administracji USA Berlin Document Center. Stanowią one skarbnicę dla tych, których przodkowie naturalizowali się w Rzeszy Niemieckiej w latach 1939 – 1945. Archiwum przechowuje akta ponad dwóch milionów osób.

Bundesarchiv

Postfach 450 569

D - 12175 Berlin

Tel.: +49 (0) 18 88 77 70 0

Faks: +49 (0) 18 88 77 70-111

berlin@barch.bund.de

<http://www.bundesarchiv.de>

1.1.1.1 Zasoby Centralnego Urzędu Imigracyjnego (EWZ)

Imigrantami byli tzw. folksdojczycy, którzy w latach 1939-1945 pochodzili głównie z Europy wschodniej i południowej. Obozy przejściowe dla chętnych do imigracji były m.in. w Chełmnie, Łodzi i w Chojnowie na Śląsku. Nie da się ukryć, że dokumentacja jest przesiąknięta narodowosocjalistyczną ideologią, ponieważ wnioskodawcy musieli udowodnić, iż nie są Żydami. Aby udowodnić swoje niemieckie pochodzenie podawali oni szczegółowe dane o sobie i swoich przodkach. Niektóre z tych danych były bardzo cenne dla genealogów. Należy wziąć pod uwagę, że nazwiska i dane mogą być błędne. W 1945 roku większość akt została skonfiskowanych przez aliantów. Zaginęło lub zostało spalonych 80.000 teczek. Reszta się zachowała i została sfilmowana na 8.000 rolkach mikrofilmu.

Por. zasoby, znajdujące się w Archiwum Specjalnym w Moskwie, tam znajduje się druga część akt z EWZ, które do 1990 roku uważano za zaginione. (Rozdział 6.3.1.5)

a. Kto jest upoważniony do przeglądania zasobu?

Wnioskodawca otrzymuje przesłany pocztą „Regulamin korzystania z zasobów archiwum federalnego”. Wynika z niego, że korzystanie z zasobów jest możliwe tylko gdy:

- stwierdzi się, że osoba, której dotyczy kwerenda, zmarła co najmniej przed 30 laty (jeśli nie można ustalić daty śmierci, okres ochronny danych osobowych kończy się po 110 latach od daty urodzenia tej osoby)
- można skrócić ten okres – zgodnie z § 5 (5) federalnego prawa archiwalnego – po przedłożeniu zgody osoby, której dotyczą poszukiwania
- lub jeśli upłynęło mniej niż 30 lat od śmierci osoby, wymagane jest przedłożenie zgody najbliższej rodziny (małżonka lub jednego z dzieci), o ile samemu nie należy się do kręgu tych osób.

b. Jakie wymogi formalne należy spełniać?

- złożenie wniosku o korzystanie z zasobów archiwum wnioski takie należy wypełnić również w przypadku, jeśli osobiście nie będzie się przeglądać akt, lecz powierzy się kwerendę pracownikowi archiwum. Wniosek można złożyć w archiwum federalnym pisemnie lub telefonicznie. Jako cel użytkowania należy podać „badania genealogiczne”
- Gdy kwerenda wykonywana jest na miejscu zaleca się wcześniejsze zapytanie o potrzebne nam akta (telefonicznie, pisemnie lub wysłane drogą elektroniczną). Jeśli akta znajdują się w zasobach, zostaną udostępnione na okres 14 dni. Zamówienia złożone do godz. 10.00 rano zostaną zrealizowane od godz. 14.00. Warunkiem jest przedłożenie wszystkich upoważnień.
- dokument tożsamości wnioskodawcy (lub jego kserokopia przy wnioskach złożonych pisemnie)

- przy wnioskach złożonych pisemnie należy podać możliwie jak najdokładniejsze dane poszukiwanych osób (pełne nazwisko, ewentualnie nazwisko rodowe, wszystkie imiona, daty i miejsca urodzenia)
- ewentualnie kopia aktu zgonu.

c. Czego można oczekiwać?

Akta zawierają najczęściej następujące dokumenty:

- **wniosek o naturalizację**
dla głowy rodziny, małżonki i nieletnich dzieci – a w nim dane o pochodzeniu, uczęszczaniu do szkół, służbie wojskowej, dotychczasowych miejscach zamieszkania, krewnych w Rzeszy itd.
- **stwierdzenie pochodzenia niemieckiego**
rodzaj drzewa genealogicznego z procentowym obliczeniem pochodzenia niemieckiego
- **formularz dane osobowe**
data i miejsce urodzenia wnioskodawcy oraz jego małżonki i dzieci, zawiera poza tym informacje o rodzicach małżonków
- **świadczenie zdrowia**
orzeczenie lekarskie (historia choroby, szczepienia, waga itd.)
- **formularz dane o rodzinie**
informacja o liczebności rodziny, nazwiska i miejsce pobytu rodzeństwa wnioskodawcy i jego żony, często do wniosku dołączone są fotografie
- **ewidencja stanu majątkowego, poziom wykształcenia**
zostaną zadane pytania o wykształcenie ogólne i zawodowe oraz inną zdobytą wiedzę, dotychczasowe zatrudnienie, należy podać dane o majątku, posiadaniu ziemi itd.
- **wyniki badań zdrowia i dziedzicznych obciążeń biologicznych**
zawierają opinię biegłego
- **odpis aktu naturalizacyjnego**
- do niektórych dokumentów dołączony jest **odręcznie napisany życiorys!**

d. Informacje o zasobach Centralnego Biura Imigracyjnego w internecie

W indeksie tzw. bazy danych Odessa została zarejestrowana imiennie część imigrantów. Pod adresem internetowym <http://www.odessa3.org/search.html> w rubryce **War Records** można szukać nazw miejscowości i nazwisk.

e. Indeks z Galicji

Kolejną bazą danych jest indeks dla Niemców, którzy pochodzą z Galicji. Zawiera on także dane o niemieckich przybyszach z Zachodniego Wołynia:

http://www.galizienonline.de/genweb/resettl_genweb.html

f. Akta Centralnego Biura Imigracyjnego, znajdujące się na mikrofilmach w ośrodkach badawczych Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormonów)

Zbiory Centralnego Biura Imigracyjnego (EWZ) znajdują się na trzech różnych seriach mikrofilmów:

- **EWZ 57** – Kartoteka E/G (kartoteka imigrantów) uporządkowana alfabetycznie. 2,9 milionów kart katalogowych na 1.964 mikrofilmach
- **EWZ 58** – arkusze danych podstawowych uporządkowane według numerów EWZ. 742 mikrofilmy, zawierające około 1 mln. nazwisk.
- **EWZ 50** – wnioski o naturalizację uporządkowane alfabetycznie. Tutaj można znaleźć najwięcej informacji. 843 mikrofilmy, zawierające 110.000 akt Niemców ze Związku Radzieckiego. (EWZ 51 do EWZ 5430 mikrofilmy, zawierające dane Niemców pochodzących z innych obszarów).

U Mormonów można przejrzeć część akt na mikrofilmach, kartotekę E/G (EWZ 57) i arkusze danych podsta-

wowych (EWZ 58) Brakuje wniosków (EWZ 50 – EWZ 5430). Aby móc przejrzeć arkusze danych podstawowych należy najpierw znaleźć numer EWZ właściwych akt, numer ten nazywany jest również numerem przerzutowym EWZ. Dlatego zaczynamy od kartoteki E/G (kartoteka imigrantów), która jest uporządkowana alfabetycznie. Jeśli znaleziono odpowiednią osobę, na karcie katalogowej znajduje się sześciocyfrowy numer EWZ, przy pomocy którego można zamówić odpowiedni mikrofilm, zawierający arkusz danych podstawowych. (arkusze danych podstawowych, dotyczące lat 1939 – 1945 / Niemcy, Centralne Biuro Imigracji).

Na stronie internetowej Mormonów można dowiedzieć się jaki mikrofilm należy zamówić.

- **Wejść na stronę internetową:** http://www.familysearch.org/Eng/Library/FHLC/frameset_fhlc.asp
- kliknij w **Author Search**
- w rubryce Surname wpisz **Einwandererzentralstelle**
- Wybierz **Deutschland. Einwandererzentralstelle**
- Kliknij w **Einwandererkartei, 1939-1945**
- Kliknij w **View Film Notes**

Pomocne w tym kontekście są artykuły Allyn Brosz „Using the Records of the Berlin Document Center for Genealogical Research” na stronie <http://members.cox.net/zitter/BDC.htm> i na stronach Dave Obee <http://volhynia.com>, gdzie znajdują się listy, zawierające numery mikrofilmów i wyciągi z akt EWZ. Wszystko to napisane jest po angielsku.

1.1.1.2 Dokumenty Niemieckiego Instytutu Zagranicznego/ Deutsches Ausland-Institut (DAI)

Dawniej w Federalnym Archiwum w Koblencji znajdowały się pisemne przekazy dawnego Niemieckiego Instytutu Zagranicznego (1917-1945 r.). Otrzymał on w 1941 r. (w ramach uzupełnienia działalności EWZ) od komisarza Rzeszy w celu wzmocnienia narodowości niemieckiej „zlecenie wszechstronnego udokumentowania wszystkich procesów związanych z aspektami niemieckiego przesiedlenia”. Dokumenty te zostały przekazane do Archiwum Federalnego w Berlinie – Lichterfelde. Wgląd można otrzymać tylko do dokumentów przodków w linii prostej.

a. Dokumentacje

Istnieją dokumentacje przesiedleń (w latach 1939-1942), relacje z podróży (np. autorstwa Stumppa, Quiringa, Rüdigerera i Könekampa) i korespondencja, opisy przeżyć, jak i ankiety przeprowadzane wśród przesiedleńców z Wołynia i mapy niemieckich osad na Wołyniu.

b. Ankiety, zawierające informacje o krewnych wypełnione przez przesiedleńców z Wołynia

Zostały sporządzone w 1940 r. w obozach przesiedleńców – przede wszystkim w Kraju Warty – dla przesiedleńców w większości pochodzących z Wołynia Zachodniego. Są uporządkowane według nazwisk w kolejności alfabetycznej. W takiej ankiecie można znaleźć nazwiska, daty urodzin, nazwiska rodowe, ewentualnie daty śmierci, zawód i przynależność religijną rodziny (rodzice i dzieci) jak również dane o ich przodkach w linii prostej. Również szczególnie wydarzenia jak np. zesłanie w trakcie I wojny światowej są często wymieniane. Nie wszystkie ankiety są kompletnie wypełnione, ale ogólnie zawierają wiele informacji.

- R57neu (nowy) / 1500-1530 ankiety, zawierające informacje o krewnych wypełnione przez przesiedleńców z Wołynia uporządkowane alfabetycznie według nazwisk rodowych (akta/tom/litera)

1500 T. 01: A

1501 T. 02: Ba - Bel

1502 T. 03: Ben - Bo

1503 T. 04: Br - By

1504 T. 05: C - Do

1505 T. 06: Dr - Fe

1506 T. 07: Fi - Fu

1511 T. 12: I - J

1512 T. 13: Ka - Ki

1513 T. 14: Kl - Kra

1514 T. 15: Kre - Kw

1515 T. 16: L

1516 T. 17: Ma - Me

1517 T. 18: Mi - My

1522 T. 23: Sa – Schi

1523 T. 24: Schk – Schr

1524 T. 25: Scht – Sek

1525 T. 26: Sel – Sp

1526 T. 27: St – Sz

1527 T. 28: T – V

1528 T. 29: Wa – We

1507 T. 08: Ga - Gri

1508 T. 09: Gro - Hap

1509 T. 10: Har - He

1510 T. 11: Hi - Hu

1518 T. 19: N - O

1519 T. 20: P - Qu

1520 T. 21: Ra - Re

1521 T. 22: Ri - Ry

1529 T. 30: Wi - Wy

1530 T. 31: Z

- R57neu (nowy) / 1540 ankiety, zawierające informacje o krewnych wypełnione przez przesiedleńców z poza Galicji, Wołynia i terenów nadnarwiańskich z podaniem miejscowości.
- R57neu (nowy) / 1541 ankiety zawierające informacje o krewnych wypełnione przez przesiedleńców z poza Galicji, Wołynia i terenów nadnarwiańskich bez podania miejscowości.

c. Listy mieszkańców zamieszkałych w niemieckich miejscowościach na Wołyniu

Są uporządkowane w kolejności alfabetycznej i zawierają oprócz nazwisk również dane, dotyczące religii i posiadłości ziemskich. Listy miejscowości nie są kompletne, zostały sporządzone dzięki pamięci dawnych-mieszkańców Wołynia i nie są jeszcze ujęte w indeksie.

- R57 neu (nowy) / 1537 – 1539 listy mieszkańców zamieszkałych w niemieckich miejscowościach na Wołyniu (1940 r.)

1537 Tom 1: A - J

1538 Tom 2: K - M

1539 Tom 3: N - Z

Przykład: Gdy szukają Państwo listy mieszkańców zamieszkałych w miejscowości Zapust na Wołyniu. Wtedy powinni Państwo zamówić u pracowników instytutu akta: R57neu / 1539. Przy wykonaniu tego zamówienia wszystkie inne nazwiska są zamalowane na czarno, ponieważ dane te są, zgodnie z niemiecką ustawą dotyczącą akt stanu cywilnego, dostępne dla wszystkich albo 30 lat po śmierci albo 110 lat po narodzinach poszukiwanej osoby.¹

d. Arkusze danych podstawowych dla przesiedleńców z Polski

W zasobach Niemieckiego Instytutu Zagranicznego znajdują się arkusze danych podstawowych przesiedleńców z Polski. Są one dobrym uzupełnieniem ankiet, zawierających informacje o krewnych (por. R57neu / 1500 – 1530). Tutaj można znaleźć rodziny, żyjące w Środkowej Polsce i na Wołyniu. Są one uporządkowane według nazwisk w kolejności alfabetycznej. Możliwe jest wielokrotne podanie tych samych danych w różnych aktach!

- R57 neu (nowy) / 1602 – 1768 arkusze danych podstawowych przesiedleńców z Polski.

1602 Abel - Alyskiewicz

1603 Ambrozik - Apolkow

1604 Arbeiter - Axmann

1605 Abel - Axmann

1606 Bab - Bansen

1607 Bab - Bazylak

1608 Bechtel - Beyerl

1609 Bejuk - Bezel

1610 Biada - Bjetzka

1611 Biada - Boy

1612 Blach - Bluszke

1613 Bobak - Boksdrücker

1614 Brachmann - Breitwieser

1615 Bolec - Bozinski

1616 Brachmann - Bytow

1617 Bremer - Brzusko

1618 Buach - Burzynski

1619 Bus - Bzowska

1620 Caacharbias - Chyrowski

1621 Ciapura - Czyzewska

1658 Hrabkiewicz - Hyzak

1659 Hube - Hynneborg

1661 Jablonska - Jalouszynski

1662 Jablonski - Jwanicki

1660 Jachowyn - Jzio

1663 Jambrozik - Jazucha

1664 Jecfalo - Jiepert

1665 Joachim - Juzwin

1666 Kaas - Keutel

1667 Kape - Kazzel

1668 Kebalo - Kezyk

1670 Kieferling - Knybel

1669 Klaczek - Klewiter

1672 Klich - Knychala

1673 Kober - Kozlowski

1671 Koladei(ski) - Komysch

1674 Kon - Koszymbow

1675 Kotadzinska - Kozyk

1676 Krabsch - Kratzke

1677 Krabsch - Krzyzanowski

1715 Rebak - Rehmann

1716 Reich - Reiz

1717 Rej - Reymus

1718 Rhode - Roland

1719 Riling - Riwe

1720 Rob - Rorzecki

1721 Rolewe - Rozenberg

1722 Ro... (nie uciekać)

1723 Ross - Rzuska

1724 Rubacha - Rzeznik

1725 Rybaczewski - Rzwiaz

1726 Ryl, Albert - Ryl, Wladislaus

1727 Saager - Szyroczuk

1728 Schaan - Schiwe

1729 Schabo - Schau

1730 Schberch - Szewczuk

1731 Schiak - Schitthelm

1732 Schkoda - Schott

1733 Schmidt, Adam - Schmidt, Ksenia

1734 Schmidt, Leo - Schmidt, Zenon

¹ Zgodnie z informacjami uzyskanymi przez Birgit Meng w Federalnym Archiwum w Berlinie Lichterfelde – stan danych na dzień 30.01.2012 roku.

1622 Dabrawicz - Day	1678 Kraus - Kraziocha	1735 Schneeberger - Schnurer
1623 Dabski - Dziendzol	1679 Kroczek - Krzyzandowska	1736 Schramm - Schypluk
1624 Debald - Dexheimer	1680 Ksciuczek - Kugler	1737 Schubert - Schutz
1625 Diaczok - Dmytryszak	1683 Kubat - Kwiatschinski	1738 Schultz - Schulz
1626 Dobberstei(n) - Dozlaf	1681 Kuhblik - Kulzel	1739 Schwalbe - Schyrko
1629 Ebenwein - Fuhrmann	1682 Kumert - Kuptschynska	1740 Sebastian - Semmler
1627 Eberhard - Emke	1684 Kura - Kytkowski	1741 Selak - Selzer
1628 Faatz - Felski (z: Pel(t)zer)	1685 Laba - Lanz	1742 Semka - Siukowski
1630 Faber - Futrak	1686 Laba - Ley	1743 Sonczak - Sywenski
1631 Fen - Fimikow	1687 Lapacz - Lazarski	1744 Spaczynski - Spyska
1632 Frübiger - Fylypczak (z: Pyrih)	1688 Lebedinski - Lekuze	1746 Staats - Steczil
1633 Gab - Gejduck	1689 Lelke - Lezanski	1745 Stabel - Stürzbecher
1634 Gab - Geyer	1690 Liborak - Lizecki	1747 Stebnicki - Steusing
1635 Gelehrter - Geyer	1691 Licht - Lyzda	1748 Tabacznik - Teziorski
1636 Gibadlo - Golz	1692 Loban - Lozinski	1749 Tabanko - Trenkel
1637 Gibadzo - Gotzmann	1693 Luhowa - Lyzeczeko	1750 Than - Titzmann
1638 Gonder - Gozdzia	1694 Maas - Manz	1751 Trebaczewski - Tytulski
1639 Graba - Griziu	1695 Marcellus - Mazur	1752 Uhl - Uz(...a)
1640 Gräb - Gwozdzikowski	1696 Mebze(..r) - Menzl	1753 Valentin - Vrana
1641 Grob - Grzywaczewska	1697 Mech - Mivduschewski	1754 Waber - Westphal
1642 Guba - Gyerld	1698 Merach - Muzyczyn	1755 Wachner - Wegrzynowicz
1643 Haak - Haluszka	1699 Mialschygrosch - Mitzner	1756 Was - Wegrzynowicz
1644 Haake - Hawrys	1700 Möbs - Mytkowski	1757 Weich - Weip
1645 Haman - Manz	1702 Müller, Adam - Müller, Justine	1758 Wiechert - Wyszywaniuk
1646 Hapich - Harz	1701 Müller, Karl - Müller, Willifred	1759 Weiss - Wejda
1647 Haschczyc - Hecht	1703 Naciuk - Nürnberg	1760 Wekwert - Wepryk
1650 Hebda - Heyster	1705 Ober - Ozowski	1761 Werba - Wlosiuk
1648 Henchel - Herzog	1704 Obermeyer - Oyrisk	1762 Wiacek - Wilwok
1649 Hecht - Hektor	1706 Paar - Paziuk	1763 Winczowski - Wiwczaruk
1651 Helbig - Hemming	1707 Pacholicki - Pyschtschuk	1764 Wobruha - Wollschläger
1652 Heschel - Heyda	1708 Pech - Pezanski	1765 Wolnik - Wyzykowski
1653 Hibraut - Hnatur	1709 Pfaff - Pfungstein	1766 Zabczak - Zyzka
1654 Hick - Howiller	1710 Pobercznik - Poznaniski	1767 Zebio - Znak
1655 Höbel - Höft	1711 Prabucki - Przyrembel	1768 Zobenja – Zyznews
1656 Hohenwiller - Hojsak	1712 Pscherazki - Pyts	
1657 Holak - Holzhausen	1713 Quatember, Karl - Qu. Tekla	
	1714 Raab - Reymus	

Ponieważ dane te nie są powszechnie dostępne, proszę zlecić za pomocą poczty lub drogą elektroniczną pracownikowi federalnego archiwum, odszukanie interesujących Państwa informacji. Państwa zlecenie zostanie wykonane zgodnie z przepisami dotyczącymi opłat. (zob. 1.1.1.1 b)

e. Kartoteki

Należy wymienić również kartoteki, chodzi tu głównie o „kartoteki rosyjskich Niemców”, które zostały uporządkowane przez dr Karla Stumppa. Istnieją kartoteki nazwisk i miejscowości. Dotatkowo istnieje kartoteka nazwisk z bremeńskiego spisu statków (1904, 1906, 1907, 1908, 1913, 1914). W sumie 400.000 kart katalogowych znajduje się w 260 pudełkach na kartotekę.

- R57kart / 197 Wołyń (pudełka na kartotekę są uporządkowane w kolejności alfabetycznej).

f. Warunki użytkowania

Możliwość korzystania z zasobu R57 Niemieckiego Instytutu Zagranicznego jest bardzo ograniczona.

g. Opłaty

Opłat nie pobiera się od osób samodzielnie korzystających z Archiwum. Zlecając kwerendę, obowiązuje cena 15,34 € za pół godziny pracy², do tego dochodzą koszty kserokopii i przesyłki. Jeśli mieszka się poza Berlinem i

² Zastrzeżenie: podane ceny mogą się zmieniać

poszukuje jedynie pojedynczych akt, korzystniej jest zlecić przesłanie ich kserokopii.

1.1.2 Federalne Archiwum Reparacji Wojennych / Lastenausgleichsarchiv w Bayreuth

Znajdują się w nim m.in. akta administracji zajmujące się wyrównaniem obciążeń wojennych, czyli – jak sformułowano to na stronie internetowej archiwum – ustalaniem jednostkowych wartości szkód na obszarach wypędzeń i wysiedleń, które są w tym archiwum udokumentowane poza tym zgromadzona jest tu powstała w latach pięćdziesiątych XX w. Dokumentacja Wschodnia Archiwum Federalnego. We wnioskach, dotyczących wyrównania obciążeń wojennych powinno znajdować się nazwisko i miejscowość lub region, którego dotyczy. Jeśli uda się odnaleźć nazwisko poszukiwanej osoby, otrzymuje się powiadomienie i następnie – posiadając wymagane uprawnienia (zob. wyżej) – można zamówić kserokopie akt. Dokumenty można przejrzeć także osobiście w archiwum w Bayreuth. Zbiory Dokumentacji Wschodniej udostępniane są bez specjalnych ograniczeń.

Bundesarchiv - Lastenausgleichsarchiv -

Postfach 5025

D - 95424 Bayreuth

Tel.: +49 (0) 9 21 4 60 1-0

laa@barch.bund.de

Faks: +49 (0) 9 21 4 60 1-111

1.1.3 Tajne Archiwum Państwowe Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego w Berlinie

Tajne archiwum państwowe jest centralnym archiwum dawnego państwa pruskiego. Do tego dochodzą zasoby akt dawnych prowincji pruskich. Dokładniejsze dane o archiwum znajdują się także na stronie internetowej <http://www.genealogy.net/gene/vereine/VFFOW/vffow.htm>.

Zasoby interesujące dla badaczy Wołynia to: imigranci z Rosji, przybyli w latach 1905-1921 (zob. publikację Oliviera Günthera *Die Rückwanderung von Wolhynien nach Deutschland vor 1918 (Reemigracja z Wołynia do Niemiec przed 1918 rokiem)*), znajdującą się na stronie internetowej

<http://wolhynien.de/history/emigration.htm> opierającą się na kwerendzie przeprowadzonej w aktach tajnego archiwum państwowego, a także pojedynczych spisach osób naturalizowanych w Prusach w latach 1922–1929, miesięcznych listach osób naturalizowanych w Prusach w okresie lipiec–grudzień 1925 r., wykazach obywateli z lat 1924–1934. Równie ciekawe, choć dotyczące czasów przed imigracją do Wołynia, są przechowywane w tajnym archiwum państwowym, tabele prestacyjne (wykazy podatków pobieranych od chłopów w domenach królewskich sprzed 1806 r., i z lat 1819–1850).

Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz

Archivstrasse 12–14

D - 14195 Berlin (Dahlem)

Tel.: +49 (0) 30 83901-00 (centrala)

<http://www.gsta.spk-berlin.de/>

Faks: +49 (0) 30 83901-180

1.1.4 Ewangelickie Archiwum Centralne / Evangelisches Zentralarchiv (EZA) w Berlinie

W EZA znajduje się centralny ośrodek parafii ewangelickich, gdzie znajdują się księgi metrykalne. Według pracowników archiwum jego zbiory obejmują około 7.000 ksiąg metrykalnych, pochodzących z dawnych niemieckich parafii ewangelickich, które obecnie już nie istnieją a obszary, na których się znajdowały należą obecnie do Polski, Rosji i Litwy. Znajdują się tu dokumenty z Wołynia dotyczące jeńców wojennych z Jeleza i Kowela (por. 4.6)

Własnością archiwum jest biblioteka, w której księgozbiórze znajduje się 70.000 tytułów. Zasoby te mogą być przeglądane tylko w czytelni archiwum. Ze względu na ograniczoną ilość stanowisk konieczne jest zarejestrowanie się przed wizytą w archiwum. Przyjazd do archiwum ma sens tylko, jeśli uprzednio zarezerwujemy sobie stanowisko.

Evangelisches Zentralarchiv in Berlin

Bethaniendamm 29

D - 10997 Berlin

kirchenbuchstelle@ezab.de

<http://www.ezab.de>

Tel.: +49 (0) 30 22 50 45 36

rezerwacja stanowiska tylko we wtorki:

Tel.: +49 (0) 30 22 50 45 20

reservierung@ezab.de

1.1.5 Archiwum Onckena w Elstal koło Berlina

W Elstal koło Berlina (jest tam bezpośrednie połączenie – jeździ szybka kolejka miejska) znajduje się centralne Federalne Archiwum Wolno – Ewangelickiej Parafii. Zainteresowani mogą tutaj prowadzić badania, dotyczące historii Babtystów. W archiwum znajduje się około 2800 pism (nie ma ksiąg metrykalnych).

Mieszcząca się tam biblioteka to teologiczna biblioteka fachowa, gdzie znajduje się 75.000 książek. Wśród zgromadzonych czasopism są niemieckojęzyczne wydania z Rosji. Wszystkie zasoby można przeglądać tylko w czytelni. Dalsze informacje: <http://www.theologisches-seminar-elstal.de/index.php?id=335>

Onken-Archiv in der Fachhochschule
Theologisches Seminar Elstal
Johann-Gerhard-Oncken-Straße 7
D - 14641 Wustermark bei Berlin

Tel.: +49 (0) 3 32 34 740
Faks: +49 (0) 3 32 34 74101

Archiwum (Ines Pieper):
Biblioteka (Elke Siemienski):

OnckenArchiv@baptisten.org
ESiemienski@baptisten.org

1.2 Urząd Stanu Cywilnego I w Berlinie

W USC I w Berlinie znajdują się rejestry urodzin, zaślubin i zgonów na obszarze Żytomierza z lat 1942 - 1944. Pisząc zapytanie należy wziąć pod uwagę, że warunkiem wystawienia aktu stanu cywilnego jest pokrewieństwo w linii prostej z poszukiwaną osobą.

Standesamt I Berlin
Rückerstraße 9
D - 10119 Berlin

Tel.: +49 (0) 30 90207-0
Faks: +49 (0) 30 90207-245

Info.Stand1@labo.berlin.de
<http://www.berlin.de/standesamt1/>

1.3 Biblioteki

1.3.1 Biblioteka im. Martina Opitza w Herne

Biblioteka im. Martina Opitza w Herne została założona w 1989 roku przez Kraj Związkowy Północna Nadrenia – Westfalia i miasto Herne przy finansowym współudziale Republiki Federalnej Niemiec. Jest to fundacja. Przy której powstaniu przejęto zasoby Biblioteki Niemieckiego Wschodu.

Martin-Opitz-Bibliothek
Berliner Platz 5
D - 44623 Herne

Tel.: +49 (0) 2323 16 2805
Faks: +49 (0) 2323 16 2609

information.mob@herne.de
<http://www.martin-opitz-bibliothek.de/>

Biblioteka im. Martina Opitza zbiera pisemne przekazy o historii i kulturze Niemców na terenie całej Europy Wschodniej. Pracownicy biblioteki zajmują się m. in. Archiwum Niemców z Polski Środkowej i z Wołynia (por. 3.3) i będą oni kontynuować tą pracę. Używany obecnie tylko w archiwum katalog zasobów zostanie sukcesywnie ujęty i udokumentowany we wspólnym katalogu Europy Wschodniej.

Wołyński Związek Historyczny T.z. (por. 3.1) podczas zebrania członków w 2006 roku postanowił przekazać w nadchodzących latach bibliotece w Herne obszerne zasoby archiwum związkowego związane z wołyńskim obszarem badań.

1.3.2 Dolnosaksońska Biblioteka Państwowa i Uniwersytecka w Getyndze

Kartenabteilung / Dział map
Papendiek 14

Tel.: +49 (0) 551 395 285

D - 37073 Göttingen
karten@mail.sub.uni-goettingen.de
<http://www.sub.uni-goettingen.de/>

Faks: +49 (0) 551 395 384
(Pan Furgyik)

1.3.3 Państwowa Biblioteka w Berlinie

Kartenabteilung III C / Dział map

Unter den Linden 8

D - 10117 Berlin (Mitte)

Holger.Scheerschmidt@sbb.spk-berlin.de lub kartenauskunft@sbb.spk-berlin.de
<http://staatsbibliothek-berlin.de/>

Tel.: +49 (0) 30 266 - 12 35 lub 13 09 lub 13 43

Faks: +49 (0) 30 266 - 13 92

Aby móc korzystać z działu map na miejscu należy kupić za 10 € miesięczny bilet wstępu lub za 25 € roczny bilet wstępu. Nie ma dziennego biletu. Biało-czarne kserokopie robione są w dalszym ciągu na miejscu (np. A4 za 0,20 €). Aby otrzymać kserokopie kolorowe należy złożyć zamówienie. Po upływie około 3 dni roboczych zostaną one przesłane i kosztują w zależności od wielkości od 20 do 25 €³

2. BIURA POSZUKIWAŃ ZAGINIONYCH

2.1 Kartoteka Miejsca Pochodzenia / Heimatortskartei (HOK) w Stuttgarcie - Kościelne Biuro Poszukiwań

Kościelne Biuro Poszukiwań z Kartoteką Miejsca Pochodzenia w Pasawie działa z polecenia Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – patronat: kościelne organizacje charytatywne. Zajmuje się poszukiwaniem zaginionych osób cywilnych z obszarów wypędzeń, głównie na podstawie wniosków członków rodziny.

Na życzenie biuro może udostępnić dane osób o identycznym nazwisku lub mieszkańcach gminy, którzy mogliby służyć swoją wiedzą. Należy przy tym oczywiście zapytać wybrane osoby o zgodę na przekazanie ich adresu.

Biuro w Stuttgarcie zajmuje się terenami m.in. Europy północnej i południowo-wschodniej, przesiedleńcami ze Wschodu oraz Niemcami z „Kraju Warty” i Polski. We wniosku należy podać jak najbardziej szczegółowe dane. Obowiązuje opłata 15,34 € za pół godziny pracy, do tego opłaty pocztowe itd.⁴

Kirchlicher Suchdienst
Rosenbergstraße 52 B
D - 70176 Stuttgart
ksd-stuttgart@kirchlicher-suchdienst.de
<http://www.kirchlicher-suchdienst.de/>

Tel.: +49 (0) 7 11 6 36 80 04

Faks: +49 (0) 7 11 6 36 80 07

2.2 Niemiecki Czerwony Krzyż

Biuro Poszukiwań Niemieckiego Czerwonego Krzyża w Hamburgu pomaga w poszukiwaniach świadków i osób, z którymi został zerwany kontakt np. z powodu wydarzeń II wojny światowej lub wysiedlenia do Niemiec. Instytucja ta świadczy swoje usługi bezpłatnie. Odpowiedni formularz zamawia się w Hamburgu, ale także bez niego można poprosić o przeprowadzenie poszukiwań. Należy oczywiście podać jak najbardziej dokładne dane poszukiwanych osób.

Deutsches Rotes Kreuz
Suchdienst Hamburg
Familienzusammenführung / łączenie rodzin
Amandastr. 72 - 74
D - 20357 Hamburg

Tel.: +49 (0) 40 43202-0

Faks: +49 (0) 40 43202-200

³ Zastrzeżenie: wszystkie podane ceny mogą się zmienić

⁴ Zastrzeżenie: podane ceny mogą się zmieniać

DRK-Suchdienst-Hamburg@drk-sdhh.de
<http://drk.de/suchdienst/index.html>

Monachijskie biuro poszukiwań osób zaginionych Niemieckiego Czerwonego Krzyża pomaga m.in. w ustaleniu losów jeńców wojskowych i cywilnych, również z obozów radzieckich (obozы NKWD), a także usiłuje odnaleźć osoby popadłe w niewolę, internowane lub aresztowane ze względów politycznych.

DRK - Generalsekretariat - Suchdienst München
Chiemgaustraße 109 Tel.: +49 (0) 89 680773-0
D - 81549 München Faks: +49 (0) 89 68074592
info@drk-suchdienst.org

2.3 Biura poszukiwań w Rosji

Archiwa rosyjskie udostępniły dotychczas Niemieckiemu Czerwonemu Krzyżowi tylko część przechowywanych tam akt, dotyczących więźniów wojskowych i cywilnych, aresztowanych przez tajną policję lub deportowanych. Od czasu odtajnienia archiwów rosyjskich, można także za pośrednictwem różnych organizacji zlecić na miejscu kwerendę, aby - jeśli jest to możliwe - wyjaśnić los członków własnej rodziny.

2.3.1 Stowarzyszenie „Memoriał” / Общество „Мемориал”

Jest to międzynarodowe stowarzyszenie, zajmujące się historią, prawami człowieka oraz opieką socjalną

Wnioskami zlecającymi poszukiwanie osób zajmuje się filia stowarzyszenia „Memoriał Krasnojarsk”. We wniosku należy podać jak najbardziej szczegółowe dane poszukiwanej osoby: nazwisko, datę i miejsce urodzenia, kiedy i gdzie została aresztowana albo wzięta do niewoli, do którego obozu, ostatnie znane miejsce pobytu itd. Zapytania można składać także za pośrednictwem poczty elektronicznej. Akceptowane języki: rosyjski, ukraiński, polski, czeski, angielski, niemiecki. Stowarzyszenie „Memoriał” nie pobiera opłat za usługi.

Krasnojarskoe obschestvo „Memorial” Prospekt Mira, 3 660049, Krasnojarsk – 49 ROSSIYA Tel.: +7 (391 2) 21-34-02, 34-20-01 Faks: +7 (391 2) 23-58-95	Красноярское общество “Мемориал” Проспект Мира, 3 660049, Красноярск – 49 РОССИЯ memorial@maxsoft.ru http://www.memo.ru
--	--

Na rosyjskiej stronie internetowej <http://lists.memo.ru/index.htm> znajduje się baza danych ze sporządzonymi przez Memoriał listami ofiar politycznego terroru w ZSRR. Wśród nich można znaleźć również Niemców z Wołynia, którzy zostali aresztowani, zastrzeleni lub zesłani do obozów pracy, przed II wojną światową, w jej trakcie lub po niej.

2.3.2 Biuro Poszukiwań Osób Zaginionych Liga Przyjaźni Rosyjsko-Niemieckiej w Moskwie

Liga Przyjaźni Rosyjsko-Niemieckiej założyła w 1995 r. Referat Poszukiwań w Moskwie. Jego cel to ustalenie losów zaginionych na obszarze dawnego Związku Radzieckiego niemieckich żołnierzy i cywilów.

Po skierowaniu wniosku o przeprowadzenie poszukiwania (np. faksem), biuro prześle kwestionariusz, w którym należy podać niezbędne dane poszukiwanej osoby. Można również korzystać z formularza, znajdującego się na stronie internetowej. Korespondencję można prowadzić po niemiecku. Na konto bankowe w Kolonii, wspomagające ligę należy dokonać wpłaty w wysokości 30 €. Po wykonaniu kwerendy w dostępnych archiwach, zostanie przesłana wiadomość o jej wynikach. Za uwierzytelnione kserokopie akt należy zapłacić 155 €, dodatkowe 50 € kosztuje przesłanie uwierzytelnionego ich tłumaczenia.⁵

Referat poszukiwań w Moskwie

⁵ Zastrzeżenie: podane ceny mogą się zmienić

Liga Przyjaźni Rosyjsko-Niemieckiej
Marosseika-Str. 7/8 – 27, A/Nr. 190
101000 Moskwa
ROSSIYA
Faks: +7 (495) 624 28 19

Ли́га Русско-Немецкой Дру́жбы
Улица Маросейка 7/8 - 27, а/я 190
101000, МОСКВА
РОССИЯ
suchreferat-moskau@yandex.ru
<http://www.suchreferat-moskau.de/>

2.4 Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej

Na mocy uchwały ukraińskiego parlamentu w 1992 roku powstał „Instytut Pamięci Narodowej”. Zadaniem instytutu jest rozliczenie się z tragicznymi wydarzeniami – terrorem państwowym w Związku Radzieckim od 1917 roku do lat 80 XX wieku. W każdym obwodzie na Ukrainie utworzono grupy robocze. Opracowały one kilkutomową Publikację, zawierającą nazwiska osób aresztowanych i rozstrzelanych.

Instytut stworzył „Ukraińską Bazę Danych Osób Represjonowanych”. Szukając zaginionych osób można korzystać z opracowanych tomów na stronie internetowej: <http://www.reabit.org.ua/nbr/>. Są to pliki PDF w języku ukraińskim.

Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej
Ul. Lipska 16
01021 Kijów
UKRAINA
Tel.: +38 0-44 253-15-63
Faks: +38 0-44 254-05-85

Український інститут національної пам'яті
вул. Липська, 16
01021, м. Київ
УКРАЇНА
info@memory.gov.ua

3. STOWARZYSZENIA I OŚRODKI BADAWCZE

Warto wiedzieć, że po I wojnie światowej rosyjska Gubernia Wołyń została podzielona: jedna część przypadła Polsce druga Związkowi Radzieckiemu. W latach 1921-1939 Wołyń Zachodni z Włodzimierzem Wołyńskim⁶, Łuckiem⁷ i Równem⁸ należał do Polski. W 1939 roku cały obszar Wołynia znalazł się w granicach Związku Radzieckiego. Zgodnie z Traktatem Ryskim z 1920 roku archiwalia „polskiego Wołynia” przewieziono do Warszawy, a po II wojnie światowej przekazano część z nich z powrotem odpowiednim regionom.

Była gubernia rosyjska Wołyń leży dzisiaj na obszarze państwa ukraińskiego, trudno zatem ustalić, gdzie znajdują się archiwalia. Analogicznie do przeprowadzonego podziału tych ziem po II wojnie światowej w Niemczech zaczęły rozwijać się w różnych warunkach różne stowarzyszenia i ośrodki badawcze, zajmujące się Wołyniem.

3.1 Wołyński Związek Historyczny T.z.

Założony w 1975 roku Wołyński Związek Historyczny nie jest stowarzyszeniem genealogicznym, lecz instytucją, skupiającą się na systematycznym opracowywaniu historii Niemców z Wołynia. Na szeroką skalę zajmuje się pracą dokumentacyjną, badaniami naukowymi i publicystyką. Związek wydaje własne czasopismo „*Wolhynische Hefte*” (*Wołyńskie Zeszyty*). W zeszytach tych zamieszczono m. in. niektóre spisy mieszkańców i plany wsi, przeważnie z Wołynia Zachodniego. W związku można nabyć szczegółowy spis treści zeszytów (jest on dostępny także w internecie pod adresem <http://HistorischerVerein.wolhynien.de>). Instytucja ta dysponuje również innymi publikacjami oraz mapą całego Wołynia w skali 1:400.000 (por. 9.6).

Historischer Verein Wolhynien e.V.
c/o Gerhard König
Neustadt 14
D - 99817 Eisenach

Tel.: +49 (0) 3691 733832
hivewo@wolhynien.de

⁶ Volodymyr (ukr.)	Vladimir (ros.)	Włodzimierz (pol.)
⁷ Luc'k (ukr.)	Luck (ros.)	Łuck (pol.)
⁸ Rivne (ukr.)	Rovno (ros.)	Równe (pol.)

Zamówienia publikacji:

Manfred Klatt
Ludwig-Erhard-Straße 13
D - 38518 Gifhorn

Tel.: +49 (0) 5371 12284
hvw-versand@wolhynien.de

3.1.1 Towarzystwo Przyjaciół Miejscowości Moczutki

Podczas wyjazdu grupowego na Ukrainę powstało to towarzystwo przyjaciół. W jego skład wchodzi w większości członkowie Związku Historycznego. Ponad stu potomków dawnych osadników w Kolonii Moczutki, którzy obecnie mieszkają w Niemczech i Kanadzie, to członkowie towarzystwa.

Freundeskreis Moczutki
z.H. Walter Manz
Goethestr. 17
D - 06507 Gernrode

Tel.: +49 (0) 39485 610446
manzwalter@t-online.de

3.2 Zespół Roboczy Wschodniemieckich Badaczy Genealogicznych T.z.

Arbeitsgemeinschaft ostdeutscher Familienforscher e. V. - AgoFF - <http://www.agoff.de>

Do pisemnych zapytań proszę włożyć znaczki lub kopertę zwrotną z naklejonymi znaczkami.

3.2.1 Ośrodek Naukowo-Badawczy Wołyń

Gerhard König
Neustadt 14
D - 99817 Eisenach

wolhynien@agoff.de

Do tego ośrodka badawczego należy

3.2.2 Zespół Badawczy Tuczyn i Równe (parafie)

Regina Steffensen
Bahnhofstr. 33
D - 24392 Süderbraup

wolhynien@agoff.de

3.3 Zakład Genealogii Polski Środkowej i Wołynia

Ośrodka Badawczego Europy Środkowo-Wschodniej Uniwersytetu w Dortmundzie

Zakład był przyłączony do Uniwersytetu w Dortmundzie jako „Ośrodek Badawczy Europy Środkowo-Wschodniej”. Istnieje on od 1991 r. i jest związany z archiwum o tej samej nazwie w mieście Mönchengladbach. Uniwersytet w Dortmundzie przestał wspierać ten oraz inne zakłady. Pan Effenberger jest w dalszym ciągu osobą kontaktową a wyniki badań trafiały do archiwum ojczyźnianego (por. 3.4). Zobacz również: <http://golk.studienstelleog.de/GoLK.html>.

3.4 Archiwum Ojczyźniane Niemców z Polski Środkowej i Wołynia

Główny zbiór materiałów o Niemcach z Polski Środkowej (i polskiego Wołynia). Archiwum powstało dzięki wsparciu osób prywatnych i przekazaniu spuścizn. Znajdują się tu obszerne zbiory dokumentacyjne oraz biblioteka z ok. 11.000 eksponatów (włącznie z archiwami ikonograficznym i kartograficznym), jest jednak niewiele materiałów, dotyczących Wołynia. Opiekunem archiwum jest Wspólnota Ojczyźniana Niemców z Łódzkiego Okręgu Przemysłowego T.z.

Wszystkie zasoby tego archiwum zostały przekazane na początku 2010 r. Bibliotece im. Martina Optiza w Herne. We wspólnym katalogu Europy Wschodniej znajduje się Katalog MGA – Archiwum Ojczyźniane

Niemców z Polski Środkowej i Wołynia. Wszystkie zainteresowane osoby mogą prowadzić tam kwerendę. Zobacz Biblioteka im. Martina Optiza w Herne (rozdział 1.3.1)

3.5 Instytut im. Johanna Gottfrieda Herdera w Marburgu nad Lahnem

Jedna z centralnych instytucji niemieckich, zajmujących się badaniami historii Europy Środkowo-Wschodniej, zaopatrzona w zasobną bibliotekę, archiwum ikonograficzne, zbiory dokumentacyjne, kartograficzne itd. Dla zainteresowanych Wołyniem szczególnie ważne są źródła, odnoszące się do:

- **sądaży przeprowadzonych w niemieckich osadach (polskiego) Wołynia z 1926 r.:** materiały inwentaryzujące niemieckie osady na Wołyniu w granicach ówczesnego państwa polskiego. Objętość: 1 tom zbiorowy, ok. 0,10 m.b., ponadto fotografie (w archiwum ikonograficznym instytutu). Literatura: Hans Frh. Von Rosen: *Wolhynienfahrt 1926, (Podróż na Wołyń 1926 r.)* Siegen 1982 rok (81 s., 3 mapy, 4 il.)
- **zbioru Paula Jendrike:** materiały jednej z ankiet, przeprowadzonej po II wojnie światowej wśród byłych nauczycieli niemieckich w Polsce. Znalazły się tu informacje o życiorysach, przebiegu pracy i sytuacji życiowej. W sumie 20 segregatorów, zawierających dane o ponad tysiącu osób. Objętość: 4 m.b.; pośród nich jest także 1 segregator dotyczący Wołynia i 75 nauczycieli.⁹

Johann-Gottfried-Herder-Institut
Gisonenweg 5-7
D - 35037 Marburg

<http://www.herder-institut.de>
Tel.: +49 (0) 6421 184-0
Tel.: +49 (0) 6421 184-140 (zasób dokumentów)
woerster@herder-institut.de
Tel.: +49 (0) 6421 184-(zasób kartograficzny)
kreft@herder-institut.de

Sporządzane są czarno-białe kserokopie (0,25 € za kserokopię A3). Można też otrzymać kolorowe mapy na płycie CD (5 € za skanowanie i dodatkowo 5 € za płytę CD).¹⁰

3.6 Stowarzyszenie Ojczyźniane Linstow T.z.

Stowarzyszenie ojczyźniane jest podmiotem odpowiedzialnym za Muzeum Niemieckich Przesiedleńców Wołyńskich w Linstow w Meklemburgii-Przedpomorzu. Muzeum zostało otwarte 6 sierpnia 1993 roku. Można tu poznać historię, życie codzienne i pracę Niemców z Wołynia, podczas gdy zaczynali oni wszystko od nowa w Linstow. Jednocześnie ekspozycja jest dokumentacją czasów powojennych. (por. 10.1)

3.7 Stowarzyszenie Bugholendry T.z.

Stowarzyszenie to zajmuje się historią dawnych kolonistów nadbużańskich na Białorusi w Polsce, na Ukrainie i w Rosji. Członkowie wspierają zachowanie i pielęgnację dawnego ewangelickiego cmentarza w miejscowości Neudorf-Neubruh na obszarze dzisiejszego Domaczewa i utrzymują kontakty z istniejącymi do dziś miejscowościami na Ukrainie i Syberii, które wcześniej były filiami kolonii w Neudorf.

Bugholendry e.V.
z.H. Siegfried Ludwig
Mühlstraße 12
D - 04849 Bad Düben

Tel.: +49 (0) 34243 34605
<http://www.bugholendry.de>
info@bugholendry.de

3.8 Komitet Pomocy dla Niemców Wyznania Ewangelicko-Luterańskiego z Polski T.z.

Komitet Pomocy dla Niemców Wyznania Ewangelicko-Luterańskiego z Polski T. z. należy do konwentu dawnych Ewangelickich Wschodnich Kościołów T.z. i opiekuje się pochodzącymi z Polski ewangelickimi Niemcami i ich

⁹ Literatura: Peter Wörster: „Zbiór Jendrike” w Archiwum Instytutu Herdera w Marburgu. W: Wkłady w polsko-niemieckie sąsiedztwo. Pismo jubileuszowe dla Richarda Breyera z okazji 75 urodzin. Wyd. Csaba János Kenéz, Helmut Neubach i Joachim Rogall. Berlin i Bonn 1992 rok, s. 152-158.

¹⁰ Zastrzeżenie: podane ceny mogą się zmieniać.

potomkami. Organizuje spotkania ojczyzniane, podczas których odbywają się nabożeństwa, wykłady, wymiana historycznych i politycznych informacji. Od 1949 roku wydawany jest miesięcznik *Weg und Ziel (Droga i cel)*.

Hilfskomitee der Ev.-luth. Deutschen aus Polen e.V.
Königsworther Str. 2 Tel.: +49 (0) 511 71 60 58
D - 30167 Hannover Faks: +49 (0) 511 169 44 56

3.9 Federalny Związek Ziomkostwo Wisły i Warty T.z.

Federalny Związek Ziomkostwo Wisły i Warty T.z. należy do Związku Wypędzonych i jest „mostem porozumienia” między Polakami a Niemcami. Jego głównym zadaniem jest przybliżenie dziedzictwa kulturowego Niemców, pochodzących z Polski. Ziomkostwo publikuje co miesiąc czasopismo informacyjne *Weichsel-Warthe (Wisła-Warta)* i *Jahrbuch Weichsel-Warthe (Rocznik Wisła-Warta)*.

Landsmannschaft Weichsel-Warthe Bundesverband e.V.
Friedrichstr. 35 Tel.: +49 (0) 611 379787
D - 65185 Wiesbaden lwv@gmx.de

Rzecznik Federalny dr Martin Sprungala

3.10 Society for German Genealogy in Eastern Europe (SGGEE)

Towarzystwo Badań Niemieckiej Genealogii w Europie Wschodniej. Założona w Kanadzie w 1998 r. organizacja, zajmująca się badaniami nad Wołyniem i Królestwem Polskim. Na jej stronie internetowej zamieszczono m.in. wykaz numerów mikrofilmów ze zbiorów Mormonów, dotyczących Wołynia, Podola i Kijowa (por. 7.1.), wskazówki do odczytywania rosyjskich i polskich wpisów w księgach metrykalnych, forum dyskusyjne i wiele innych. Towarzystwo przesyła swoim członkom co kwartał czasopismo (por. 11.1) oraz prowadzi własną listę dyskusyjną (w jęz. angielskim). Wolontariusze zajmują się wypisami z ksiąg metrykalnych (przeważnie z Polski Środkowej) i wprowadzają je do stale rosnącej komputerowej bazy danych. Baza danych z listą miejscowości zawiera 1.400 miejscowości na Wołyniu i 3.100 miejscowości z Królestwa Polskiego wraz z odpowiednim materiałem kartograficznym.

SGGEE
Box 905 Station "M"
Calgary, AB T2P 2J6 kontakt@sggee.org (jęz. niemiecki)
CANADA <http://sggee.org>

3.11 Wandering Volhynians Historical Society

Wandering Volhynians pod tym tytułem co kwartał publikowano nowe informacje (w jęz. angielskim), dotyczące badań genealogicznych oraz historii Niemców z Wołynia i Królestwa Polskiego. Wydawcą był Ewald Wuschke, jednak działalność ta została zawieszona w 1999 roku. Więcej informacji na stronie internetowej <http://www.feefhs.org/ca/frg-wv.html>, która niestety nie jest aktualna. Kanadyjczyk Jerry Frank na stronie <http://www.feefhs.org/ca/wvti/wvti-idx.html> sporządził indeks wszystkich wydań „Wandering Volhynians” do 1996 r.

Wydania tej gazety można kupić jako kompletny pakiet u Elviry Howe, thewuschkes@yahoo.com. Dalsze informacje: <http://thewuschkes.westlife.ca/magazines.html>. Aby móc nabyć obszerną bibliotekę Ewalda Wuschke i ją upublicznić, założono w 2003 roku w Edmonton w Kanadzie Stowarzyszenie *Wandering Volhynians Historical Society*.

Wandering Volhynians Historical Society
Room 203, 8003 - 102 Street
Edmonton, Alberta, T6E 4A2
CANADA ipodolej@hotmail.com (Dan Pretzlaff)

Zasoby zostały przekazane bibliotece w Edmonton.

c/o Trinity Lutheran Church
10014 - 81st Ave.
Edmonton, Alberta, T6E 1W8
CANADA

Tel.: +1 780 464-4173 (Helga Roth)

3.12 Kolejne genealogiczne stowarzyszenia za oceanem

American Historical Society of Germans from Russia (AHSGR) – Amerykańskie Stowarzyszenie Historyczne Niemców Rosyjskich; GRHS (Germans from Russia Heritage Society) – Stowarzyszenie na rzecz Dziedzictwa Kulturowego Niemców Rosyjskich; EEGS (East European Genealogical Society) – Związek ds. Wschodnioeuropejskich Badań Genealogicznych; FEEFHS (The Federation of East European Family History Societies) – Związek Nadrzędny Stowarzyszeń ds. Wschodnioeuropejskich Badań Genealogicznych). Ich wykaz wraz adresami internetowymi umieszczono na stronie: <http://wolhynien.de/>.

4. KSIĘGI METRYKALNE (dotychczas znane Zasoby)

W tym rozdziale zostaną wymienione w kolejności chronologicznej znane obecnie księgi metrykalne z wołyńskiego obszaru badań. Dane te zostały w większości wyszukane w internecie. Nie możemy gwarantować, że są prawidłowe. Uzupełnienia i poprawki są mile widziane.

4.1 Definicje i uwagi

4.1.1 Księgi metrykalne

Księgi metrykalne są najczęściej uporządkowane według roczników. W wielu przypadkach odpowiedzialny za nie pastor odwiedzał tylko raz lub dwa razy do roku miejscowości, w których znajdowały się kantoraty mu podlegające. Tzn. aby odnaleźć wpis z konkretnego dnia, badacz musi przeczytać cały rocznik.

Osadnicy znali terminy przybycia pastora i szukali miejscowości położonej najbliżej miejsca ich zamieszkania. Tzn., że podana nazwa miejscowości, gdzie miało miejsce wydarzenie, wedle wpisu do ksiąg metrykalnych, często nie pokrywa się z rzeczywistym miejscem zamieszkania wymienionej osoby.

W nowszych księgach metrykalnych znane są uzupełnienia, dotyczące kilku lat. Tak więc przy okazji ostatnich wpisów do ksiąg metrykalnych z lat 1942/43 w parafii Żytomierz, pastor Lemke odwiedził rodziny parafian i wpisał wydarzenia, których część miała miejsce w 1920 roku.

4.1.2 Urzędy niższego szczebla

Od około 1880 roku rosyjski rząd zabronił tworzenia autonomicznych parafii. Dlatego wewnątrz kościoła doszło do powstawania urzędów niższego szczebla. Działały one na tej samej zasadzie jak parafie, ale oficjalnie podlegały odpowiedzialnej za nie parafii. W tamtym czasie księgi były prowadzone podwójnie, zarówno w urzędach niższego szczebla, jak i w parafiach. Można to rozpoznać w wystawionych dokumentach po nagłówek formularza.

4.1.3 Księgi kantoratu

W kantoracie kantor prowadził tzw. księgi kantoralne. Do nich wpisywał daty narodzin, chrztów i przypadki zgonów. Śluby nie odbywały w każdym kantoracie i udzielić ich mógł tylko pastor. Przeciętnie raz lub dwa razy w roku pastor odwiedzał kantoraty w swojej parafii i umieszczał wpisy w księgach metrykalnych.

Większość ksiąg kantoratu zaginęło. Niektóre z zachowanych egzemplarzy będą w następujących wykazach przypisane właściwej parafii.

4.1.4 Indeksy

Pod koniec roku pastor sporządzał indeksy nazwisk, przykładowo do skończonej księgi chrztów. W niej znajdują

się nazwiska i numery wpisów chrztów. Przy odpisach ślubów, przekazywanych do konsystorza w Petersburgu sporządzanie indeksów było ogólnie przyjęte. Spisywane były nazwiska panny młodej i pana młodego, data ślubu i odsyłacz do numeru zaślubin w księdze metrykalnej. Tylko w nielicznych przypadkach podawano w indeksie również wiek i nazwisko ojca.

4.1.5 Załączniki

Ze względu na rozległość terenu, na którym znajdowały się parafie, coraz rzadziej udawało się pastorom odwiedzić w roku bieżącym wszystkie kantoraty. W latach osiemdziesiątych XIX wieku między ochrzczeniem dziecka przez nauczyciela kantoratu a potwierdzeniem chrztu przez pastora w niektórych przypadkach upłynął rok lub dwa lata. Ze względu na chorobę pastora, daleko położoną kolonię lub wakat w parafii okres czasu ciągle się przedłużał.

4.1.6 Duplikaty

Pastorzy i zakrystianie sporządzali każdego roku odpisy z oryginalnych ksiąg i przesyłali je do konsystorza w Petersburgu. Tylko część z nich się zachowała. Niestety nie obejmują one wszystkich informacji z oryginału, co ma znaczenie szczególnie przy wpisach o zawieraniu małżeństw, gdzie podano jedynie nazwiska narzeczonych.

Dotychczas znane są odpisy do 1885 roku oraz pochodzące z lat 1892-1917. Jako księgi oryginalne (rocznik do 1885 r.) zostało przekazanych 276 archiwaliów w 1963 r. przez Centralne Państwowe Archiwum Historyczne ZSRR (CGIA) do Rosyjskiego Państwowego Archiwum Historycznego w Petersburgu (RGIA). W latach 1993 – 1994 petersburskie duplikaty ksiąg metrykalnych do 1885 r. zostały sfilmowane przez Mormonów. Nowsze księgi znajdują się jeszcze w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym ZSRR w Petersburgu. (por. 11.1 Knjaseva)

Szczegółowo znane są duplikaty ksiąg metrykalnych urzędu parafialnego guberni wołyńskiej w Żytomierzu – od 1883 roku, jak również parafii Rożyszcz od 1862 roku i w parafii Stara Buda od 1864 roku, wszystkie do 1885 roku, zostały uporządkowane chronologicznie w ramach całego zasobu konsystorza petersburskiego.

4.1.7 Mikrofilmy i literatura, dotycząca duplikatów

Mikrofilmy można zamówić i przejrzeć w ośrodkach badawczych Mormonów. Rejestr potrzebny do ustalenia numerów filmów uporządkowany według prowincji i parafii kościelnych lub urzędów parafialnych jest dostępny jako mikrofisz nr 6001716. Dostępny również jako książka: Thomas K. Edlund, *The Lutherans of Russia*. Published by the Germanic Genealogy Society, P.O. Box 16312, St. Paul, Minnesota, 55116-0312, ISBN 0-9644337-1-0.¹¹

4.1.8 Uwagi o ośrodkach badawczych Mormonów

Kościół Jezusa Chrystusa Świętych Dnia Ostatniego utrzymuje genealogiczne ośrodki badawcze w niektórych większych miastach w Niemczech, przy miejscowych parafiach tego kościoła. Zasadniczo służą one badaniom genealogicznym prowadzonym przez członków tego kościoła, ale umożliwiają także osobom postronnym wgląd w cyfrowy zasób danych i mikrofilmy, zawierające księgi metrykalne oraz inne materiały źródłowe, dające się wykorzystać w genealogii. Za niewielką opłatą można zamówić mikrofilm i przejrzeć go na czytniku w ośrodku badawczym.

Dotychczas było przyjęte, że zamawiano filmy bezpośrednio w ośrodkach badawczych, ale od początku 2008 roku można samemu zamówić filmy w internecie <http://films.familysearch.org> planowane jest całkowite przejście na zamówienia internetowe.

W Niemczech istnieje około stu ośrodków, stanowiących filie archiwum genealogicznego w Salt Lake City (USA); wszystkie adresy umieszczono na stronie (http://batchnummern.de/igi_adressen_deutschland.htm). Więcej informacji na internetowej stronie Mormonów www.familysearch.org.

¹¹ W internecie można znaleźć indeks numerów filmów (sporządzony na podstawie książki Edlunda) na stronach SGEE i indeks online, dotyczący petersburskich ksiąg metrykalnych.

4.2 Kościół Ewangelicko-Augsburski

4.2.1 Parafia kościelna w Kijowie (od 1767 roku)

Gubernia kijowska graniczyła na wschodzie bezpośrednio z Wołyniem. Obszar wpływów sięgał wielu miejscowości na Wołyniu, które należały od 1901 roku do parafii Radomyśl.

Duplikaty ksiąg metrykalnych	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Urodziny, śluby, zgony	1833-1885 1892-1917	RGIA Petersburg CGIA Petersburg	zob. SGGEE lub ODL (Odessa Digital Library)

4.2.2 Parafia kościelna w Żytomierzu¹² (od 1801 roku)

Mikrofilmy, zawierające manuskrypty z urzędu ksiąg metrykalnych w Hanowerze, tekst napisany jest po niemiecku. Zawierają one wpisy dotyczące chrztów, zawarcia małżeństw i zgonów w parafii żytomierskiej, która w owym czasie obejmowała dużą część guberni wołyńskiej (m.in. Dubno, Równe, Berdyczów, Korzyść, Ostróg, Radziwiłłów). Jest kilka wpisów od 1790 r., ale większość zaczyna się około 1803 r. Te wczesne roczniki dotyczą przede wszystkim Niemców, mieszkających w miastach, np. kupców, architektów, lekarzy, żołnierzy itd. Mniej więcej od 1827 r. nastąpił napływ niemieckich chłopów do Anety i Józefina, później także do innych wsi wokół Rożyszczu.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty	1801-1827	Hanower	Film 1949480 Item 1
	1828-1841	Hanower	Film 1949478
	1900, 1902-1910	Żytomierz	
	1912-1915, 1917	Żytomierz ¹³	
	1936-1943	Hanower	Film 492794 Item 1-3
	1940-1942	Herne (Kopia ¹⁴ z uzupełnieniem do 1920 r.)	
	1942-1944	USC I Berlin	
Śluby	1801-1827	Hanower	Film 1949480 Item 1
	1828-1841	Hanower	Film 1949478
	1904, 1908	Żytomierz	
	1912-1913	Żytomierz	
	1915, 1917	Żytomierz ¹⁵	
	1942-1943	Herne (Kopie ¹⁶ i uzupełnienia z 1941 r.)	
	1942-1944	USC I Berlin	
Zgony	1801-1827	Hanower	Film 1949480 Item 1
	1828-1841	Hanower	Film 1949478
	1900, 1902-1904	Żytomierz	
	1907-1910	Żytomierz	
	1912-1915, 1917	Żytomierz ¹⁷	

¹² Żytomyr (ukr.) Žitomir (ros.) Żytomierz (pol.)

¹³ Żytomierz narodziny 1900 (fond 67/opis 8/akta 18); 1902-1910 (67/8/19-28); 1912-1915, 1917 (67/8/29-32) - Źródło: Archiwum Państwowe Obwodu Żytomierskiego: Katalog ksiąg metrykalnych, Żytomierz, 2012, 172 strony.

¹⁴ Te księgi metrykalne są częścią spuścizny po pastarze Lemke, Kanada. Był on ostatnim luterańskim pastorem w parafii Żytomierz. Do tej spuścizny należy w sumie 6 ksiąg z lat 1940-1942, zawierających uzupełnienia sięgające 1920 r.). Księgi 1-2,4-5 zawierają wpisy urodzin/chrztów z numerem porządkowym: 1-6.987; księga 3 indeks narodzin/chrztów nr porządkowy 1-757; księga 6 śluby 1942-1943 nr porządkowy 1-489, 790-800 z uzupełnieniami z 1941 roku. Kserokopie znajdują się w Ośrodku Badawczym Grupy Roboczej Wschodniemieckich Genealogów T.z., w muzeum w Linstow, w Bibliotece im. Martina Opitza w Herne, w Komitecie Pomocy dla Niemców Wyznania Ewangelicko-Luterańskiego z Polski T. z. w Hanowerze i w SGGEE w Kanadzie.

¹⁵ Żytomierz śluby 1904 (fond 67/opis 8 / akta 21); 1908 (67/8/25); 1912-1913 (67/8/29-30); 1915, 1917 (67/8/32) – źródło Archiwum Państwowe w Żytomierzu, idem

¹⁶ Idem spuścizna po Lemke

¹⁷ Zmarli w Żytomierzu 1900, 1902-1904 (fond 67 /opis 8 / akta 18-21); 1907-1910 (67/8/24-28); 1912-1915, 1917 (67/8/29-32) - źródło; Archiwum Państwowe w Żytomierzu, idem

	1942-1944	USC I Berlin	
Członkowie kościoła	1876-1930		Film 492794 Item 1-3
Duplikaty ksiąg metrykalnych	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny, śluby, zgony	1843-1885 1892-1917	RGIA Petersburg CGIA Petersburg	zob. SGGEE lub ODL

4.2.3 Parafia kościelna w Rożyszczach¹⁸ (od 1862 roku)

Przed rokiem 1862 miejscowość należała do parafii w Żytomierzu Według wyników badań z 2008 roku księgi metrykalne, które znajdują się w archiwum w Łucku, zostały podzielone rocznikami na rozdziały – Rożyszczce, Łuck i Włodzimierz Wołyński.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty	1844-1859	AGAD Warszawa	Film 2380033 Item 3-4
	1862-1866, 1875	AGAD Warszawa	Film 2380033 Item 3-4
	1860-1861 (indeks)	AGAD Warszawa	Film 2380024 Item 1-3
	1862-1870	AGAD Warszawa	Film 905256
	1862-1889	AGAD Warszawa	Film 2380017 Item 1-3
	1880-1883	AGAD Warszawa	Film 2380018
	1884-1886	AGAD Warszawa	Film 2380019
	1887-1888	AGAD Warszawa	Film 2380020
	1889-1891	AGAD Warszawa	Film 2380021
	1892-1895	AGAD Warszawa	Film 2380022
	1896-1899	AGAD Warszawa	Film 2380023
	1900 (indeks)	AGAD Warszawa	Film 2380024 Item 1-3
	1900-1939 (indeks)	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
	1900, 1902-1903	Łuck	
1906-1907	Łuck		
Bierzmowania	1862-1870	AGAD Warszawa	Film 905256
	1862-1886	AGAD Warszawa	Film 2380025 Item 1-3
	1887-1904	AGAD Warszawa	
Śluby	1911-1939 (indeks)	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
	1862-1870	AGAD Warszawa	Film 905256
	1862-1880	AGAD Warszawa	Film 2380026
	1880-1886	AGAD Warszawa	Film 2380027
	1887-1890	AGAD Warszawa	Film 2380028
	1891-1895	AGAD Warszawa	Film 2380029
	1896-1905	AGAD Warszawa	
	1900, 1902-1903	Łuck	
	1906-1907	Łuck	
	1910-1918	AGAD Warszawa	
	1928-1934 (indeks)	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
Zapowiedzi	1935-1938	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
	1939 (indeks)	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
	1939	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
	1939	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
Zgony	1843, 1847-1858	AGAD Warszawa	Film 2380033 Item 3-4
	1862-1878	AGAD Warszawa	Film 2380030
	1875-1889	AGAD Warszawa	Film 2380017 Item 1-3
	1879-1885	AGAD Warszawa	Film 2380031
	1886-1889	AGAD Warszawa	Film 2380032
	1890-1895	AGAD Warszawa	Film 2380033 Item 1-6
	1896-1905	AGAD Warszawa	

¹⁸ Rożyšče (ukr.)

Rożyšče (ros.)

Rożyszczce (pol.)

	1900, 1902-1903	Łuck	
	1906-1907	Łuck	
	1915-1939 (indeks)	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
Duplikaty ksiąg metrykalnych	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny, śluby, zgony	1852-1885	RGIA Petersburg	zob. SGGEE lub ODL
	1892-1917	CGIA Petersburg	

4.2.3.1 Kantorat Sitrzynek

Księgi kantoralne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1880-1909	AGAD Warszawa	
Zgony	1880-1909	AGAD Warszawa	

4.2.4 Parafia kościelna Stara Buda / Heimtal (od 1869 roku)

Przed rokiem 1869 miejscowość należała do parafii Żytomierskiej

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny, zgony	1900, 1902-1903	Żytomierz	
	1906-1914	Żytomierz	
Śluby	1900, 1902-1903	Żytomierz	
	1906-1914 (Indeks)	Żytomierz ¹⁹	
Duplikaty ksiąg metrykalnych	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny, śluby, zgony	1870-1885	RGIA Petersburg	zob. SGGEE lub ODL
	1892-1917	CGIA Petersburg	

4.2.5 Parafia kościelna Tuczyn (od 1888 roku)

Jako stały urząd niższego szczebla, utworzony przez parafię Żytomierską pod kierownictwem konsystorza w Warszawie. W latach 1921-1939 posiada autonomię.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty	1849-1872	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 5
	1868-1893	AGAD Warszawa	Film 2380035 Item 2
	1894-1903	AGAD Warszawa	
	1900 (z uzupełnieniami do 1882)		Równe
	1902 (z uzupełnieniami do 1885)		Równe
	1903 (z uzupełnieniami do 1888)		Równe
	1904-1906 (uzupełnienia do 1874)		Równe
	1907 (z uzupełnieniami do 1881)		Równe
	1908-1910 (uzupełnienia do 1880)		Równe
	1912-1913 (uzupełnienia do 1873)		Równe
	1914 (z uzupełnieniami do 1892)		Równe
	1903-1939	Zabużańskie-Archiwum Warszawa ²⁰	
Zapowiedzi	1879-1892	AGAD Warszawa	Film 2380035 Item 2
Śluby	1849-1866	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 5
	1867-1887	AGAD Warszawa	
	1900 (tylko indeks: małżonków; uzupełnienia do 1897)		Równe
	1902, 1904, 1907 (tylko indeks: małżonków)		Równe

¹⁹ Stara Buda, narodziny, śluby, zmarli 1900 (67/8/1); 1902-1903 (67/8/2-3); 1906-1914 (67/8/4-11) – źródło: Archiwum Państwowe w Żytomierzu, idem

²⁰ Informacje pochodzą od W. Köllner wraz z informacjami, pochodzącymi z USC w Warszawie z dnia 06.04.2010. Według nagłówku - USC w Warszawie i Zabużańskie Archiwum utrzymują bezpośredni kontakt.

	1908-1910 (tylko indeks: małżonków ; uzupełnienia do 1888)	Równe	
	1912-1914 (indeks: małżonków z ojcem + wiek)	Równe	
Zgony	1849-1869	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 5
	1870-1903	AGAD Warszawa	
	1900, 1902, 1904	Równe	
	1906-1910, 1912-1914	Równe	
	1903-1939	Zabużańskie-Archiwum Warszawa ²¹	

4.2.5.1 Kantorat Berestowiec Stary

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty	1867, 1869-1888	AGAD Warszawa	Film 2380035 Item 1
	1889-1904	AGAD Warszawa	
Śluby	1888-1903	AGAD Warszawa	
Zapowiedzi	1873, 1877-1878	AGAD Warszawa	Film 2380035 Item 1
	1880-1882	AGAD Warszawa	Film 2380035 Item 1
Zgony	1870-1888	AGAD Warszawa	Film 2380035 Item 1
	1889-1903	AGAD Warszawa	

4.2.5.2 Kantorat Amelin

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty	1869-1895	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 6
	1896-1903	AGAD Warszawa	
Zapowiedzi	1873-1881	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 6
	1887-1889	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 6
Zgony	1870-1896	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 6
	1897-1903	AGAD Warszawa	

4.2.5.3 Kantorat Antonin

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1888-1891	AGAD Warszawa	

4.2.5.4 Kantorat Kołowerta I / Kolowert I

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1889-1905	AGAD Warszawa	
Śluby	1889-1904	AGAD Warszawa	
Zgony	1889-1904	AGAD Warszawa	

4.2.5.5 Kantorat Kołowerta II, III / Kolowert II, III

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1889-1904	AGAD Warszawa	
Śluby	1890-1900	AGAD Warszawa	
Zgony	1890-1904	AGAD Warszawa	

4.2.5.6 Kantorat Kurhan

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1875-1909	AGAD Warszawa	
Śluby	1879	AGAD Warszawa	

²¹ Informacje USC Warszawa z dnia 06.04.2010 idem

Zgony 1876-1909 AGAD Warszawa

4.2.5.7 Kantorat Kurhany

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1873-1904	AGAD Warszawa	
Zgony	1874-1904	AGAD Warszawa	

4.2.5.8 Kantorat Maksymilianówka / Maximilianuwka

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1883-1906	AGAD Warszawa	
Śluby	1884, 1891-1899	AGAD Warszawa	
Zgony	1883-1906	AGAD Warszawa	

4.2.5.9 Kantorat Maszcza / Muschtscha / Marzelinhof

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1861-1909	AGAD Warszawa	
Zapowiedzi	1862-1898	AGAD Warszawa	
Zgony	1861-1909	AGAD Warszawa	

4.2.5.10 Kantorat Rudenka

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1868-1893	AGAD Warszawa	
Śluby	1877-1892	AGAD Warszawa	
Zgony	1876-1893	AGAD Warszawa	

4.2.5.11 Kantorat Sielanka

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1868-1903	AGAD Warszawa	
Śluby	1867-1898	AGAD Warszawa	
Zgony	1866-1903	AGAD Warszawa	

4.2.5.12 Kantorat Szeleńnica

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1889-1904, 1907	AGAD Warszawa	
Śluby	1890-1899	AGAD Warszawa	
Zgony	1889-1904, 1907	AGAD Warszawa	

4.2.5.13 Kantorat Totowicze

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1875-1908	AGAD Warszawa	
Śluby	1889-1902	AGAD Warszawa	
Zgony	1875-1908	AGAD Warszawa	

4.2.5.14 Kantorat Wielkie Pole

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1872-1904	AGAD Warszawa	

	1914-1915, 1917-1939	Zabużańskie-Archiwum Warszawa ²²
Zgony	1884-1903	AGAD Warszawa
	1914-1939	Zabużańskie-Archiwum Warszawa ²³

4.2.6 Parafia kościelna Nowograd-Wołyński / Nowograd-Wolhynsk (od 1889 roku)

Powstała jako urząd niższego szczebla parafii Żytomierskiej i przed 1889 r. należała do Żytomierza.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1900, 1902-1910	Żytomierz	
	1912-1916	Żytomierz ²⁴	
Śluby, zgony	1900, 1902-1910	Żytomierz	
	1912-1915	Żytomierz ²⁵	

4.2.7 Parafia kościelna Włodzimierz Wołyński / Wladimir Wolhynsk (od 1891 roku)

Przed 1862 r. miejscowość należała do parafii kościelnej Żytomierz, w latach 1862-1890 do parafii kościelnej Rożyszcze, w 1891 r. utworzono urząd niższego szczebla parafii kościelnej Rożyszcze, pod kierownictwem konsystorza w Warszawie, w latach (1921-1939) autonomia.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty	1891-1892	AGAD Warszawa	Film 2380035 Item 3
	1893-1895	AGAD Warszawa	Film 2380035 Item 4
	1891-1896 (indeks)	AGAD Warszawa	Film 2380036 Item 1
	1896-1899	AGAD Warszawa	
	1900-1914 (indeks)	AGAD Warszawa	
	1902, 1915-1922	AGAD Warszawa	
Śluby	1925-1939 (częściowo)	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
	1891-1894 (indeks)	AGAD Warszawa	Film 2380036 Item 2
	1895-1899 (indeks)	AGAD Warszawa	Film 2380037
Zgony	1907, 1915-1936	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	
	1891-1894	AGAD Warszawa	Film 2380033
	1891-1895 (alf. rejestr)	AGAD Warszawa	Film 2380037
	1900-1922	AGAD Warszawa	
	1923-1939 (indeks)	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	

4.2.7.1 Kantorat Antonówka

Przed 1891 r. miejscowość należała do parafii kościelnej Rożyszcze.

Księgi kantoratu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny/chrzty	1872-1882	AGAD Warszawa	
	1883-1899	AGAD Warszawa	Film 2380038 Item 1
	1900-1904	AGAD Warszawa	
Śluby	1880-1890	AGAD Warszawa	
Zgony	1872-1882	AGAD Warszawa	
	1883-1897	AGAD Warszawa	Film 2380038 Item 1
	1898-1904	AGAD Warszawa	

4.2.7.2 Kantorat Bogusławka / Boguslawowka

²² Informacje USC Warszawa z dnia 6.4.2010 idem

²³ Informacje USC Warszawa z dnia 6.4.2010 idem

²⁴ Nowograd-Wołyński, narodziny 1900 (fond 67 / opis 8 / akta 33); 1902-1910 (67/8/34-42); 1912-1915 (67/8/43-45); 1914-1916, 1918-1919 (67/8/46) - źródło Archiwum Państwowe w Żytomierzu, idem

²⁵ Nowograd-Wołyński, śluby, zgony 1900 (fond 67 / opis 8 / akta 33); 1902-1910 (67/8/34-42); 1912-1915 (67/8/43-45) - źródło: Archiwum Państwowe w Żytomierzu, idem

Przed 1891 r. miejscowość należała do parafii kościelnej Rożyszcze.

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny/chrzty	1871-1888 (do 1893?)	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 2
Zgony	1871-1887 (do 1893?)	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 2
Bierzmowania	1871-1885 (wg. filmu?)	AGAD Warszawa	Film 2380034 Item 2

4.2.7.3 Kantorat Eizabetpol

Przed 1891 r. miejscowość należała do parafii kościelnej Rożyszcze.

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1882-1897 1898-1899	AGAD Warszawa AGAD Warszawa	Film 2380038 Item 2
Zgony	1881-1898 1899	AGAD Warszawa AGAD Warszawa	Film 2380038 Item 2

4.2.7.4 Kantorat Swojczówka / Swiczewka i Mariendorf

Przed 1891 r. miejscowości należały do parafii kościelnej Rożyszcze.

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny/chrzty	1871-1896	AGAD Warszawa	Film 2380038 Item 3
Śluby/zapowiedzi	1884-1891	AGAD Warszawa	Film 2380038 Item 3
Zgony	1876-1899	AGAD Warszawa	Film 2380038 Item 3

4.2.7.6 Kantorat Wysokie

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Zgony	1935-1939	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	

4.2.7.7 Kantorat Sagatka / Zahatka

Księgi kantorkatu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny, zgony	1903-1908	AGAD Warszawa	

4.2.8 Parafia kościelna Emilczyne / Emiltschin (od 1896 roku)

Założona jako stały urząd niższego szczebla w parafii Stara Buda a przed 1869 r. miejscowość należała do Żytomierza.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny, śluby, zgony	1900, 1902-1903 1906-1914	Żytomierz Żytomierz ²⁶	

4.2.9 Parafia kościelna Łuck (od 1896 roku)

Przed 1862 r. miejscowość należała do parafii kościelnej Żytomierz, w latach 1862-1898 do parafii Rożyszcze, w 1899 r. stały urząd niższego szczebla parafii kościelnej Rożyszcze, powstał pod kierownictwem konsystorza w Warszawie, w latach 1921-1939 autonomia.

Kięgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty, śluby	1899-1939 (indeks)	Zabużańskie-Archiwum Warszawa	

²⁶ Emilczyne, narodziny, śluby, zgony 1900, 1902-1903 (fond 67 / opis 8 / akta 12); 1906-1914 (67/8/13-17) – źródło: Archiwum Państwowe w Żytomierzu, idem

4.2.9.1 Kantorat Bogumiłów-Okorsk / Bogumilow-Okorsk²⁷

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Ewan. kościół Okorsk chrzty	1899-1925	Frankfurt/M.	Film 493263
Ewan. kościół Okorsk zgony	1899-1921	Frankfurt/M.	Film 493263

W rosyjskim wykazie miejscowości z 1906 roku wpisane są wsie Okorsk Duży, Okorsk Mały, i kolonie Okorskij Les, Mała Okorskaja, Włość Tortschin, Powiat Łucki. Kolejna księga kantoralna z Bogumiłowa-Okorska, zawierająca daty narodzin, ślubów i zgonów od 1899 roku jest prywatną własnością rodziny Horst Zahn.²⁸

4.2.9.2 Kantorat Jamki

Księgi kantoratu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Zgony	1927-1939	AGAD Warszawa	

4.2.9.3 Kantorat Lidawka

Księgi kantoratu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1883-1915(częściowo)	AGAD Warszawa	

4.2.9.4 Kantorat Tołowicz

Według AGAD w Warszawie, miejscowość należała do parafii kościelnej w Łucku. W czasach gdy istniały księgi kantoratu, miejscowość należała do parafii kościelnej Rożyszcz.

Księgi kantoratu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty, zgony	1875-1889	AGAD Warszawa	

4.2.10 Parafia kościelna Radomyśl (od 1901 roku)

Wywodzi się z parafii kościelnej w Kijowie.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1907-1917	Żytomierz ²⁹	

4.2.11 Parafia kościelna Równe (od 1902 roku)

Od 1902 r. należała do stałego urzędu niższego szczebla w Tuczynie w parafii kościelnej Żytomierz a przed 1888 rokiem do parafii kościelnej Żytomierz. Pod kierownictwem warszawskiego konsystorza (w latach 1921-1939) autonomia.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty	1902-1903 (z uzupełnieniami do 1881)	Równe	
	1904 (z uzupełnieniami do 1888)	Równe	
	1905 (z uzupełnieniami do 1883)	Równe	
	1906 (z uzupełnieniami do 1885)	Równe	
	1907 (z uzupełnieniami do 1888)	Równe	
Śluby	1902-1907 (tylko indeks: małżonek)	Równe	
Zgony	1902-1907	Równe	

²⁷ Wydzierzawiona kolonia Bogumiłów-Okorsk należała w 1909 roku do parafii kościelnej Łuck, źródło: Pingoud *Die ev. – luth. Gemeinden in Russland (Ewangelicko-luterańskie parafie w Rosji)*, tom 1, Petersburg 1909, s. 188-229

²⁸ post na forum internetowym 8645 – napisany przez Horsta Zahna dnia 27.6.2008 roku.

²⁹ Radomyśl, narodziny 1907-1917 (67/8/47-50) – źródło; Archiwum Państwowe w Żytomierzu, idem

4.2.11.1 Kantorat Michałówka

Księgi kantoratu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny, zgony	1921-1939	AGAD Warszawa	

4.2.11.2 Kantorat Zofijówka / Sophiejewka

Księgi kantoratu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny / chrzty	1843-1859	AGAD Warszawa	
	1869-1903	AGAD Warszawa	
Śluby	1843-1904	AGAD Warszawa	
Zgony	1843-1859	AGAD Warszawa	
	1863-1904	AGAD Warszawa	

4.2.12 Parafia kościelna Dubno (od 1936 roku)

Od 1936 roku miejscowość należała do parafii kościelnej Równe, przed 1902 rokiem do parafii Tuczyn a przed 1888 rokiem do parafii Żytomierz.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny, śluby, zgony	1926-1927	AGAD Warszawa	

4.2.12.1 Kantorat Recyzszcze

Księgi kantoratu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Narodziny	1901-1939	AGAD Warszawa	
Zgony	1903-1915	AGAD Warszawa	
	1926-1939	AGAD Warszawa	

4.2.12.2 Kantorat Wysokie

Księgi kantoratu	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Zgony	1935-1939	AGAD Warszawa	

4.3 Kościół Ewangelicko-Reformowany

Konsystorz tego kościoła znajdował się w Wilnie. W Litewskim Państwowym Archiwum Historycznym zostały sfilmowane wpisy powstałe po 1916 r. – dane o bierzmowaniach na Wołyniu, dotyczą przeważnie okolic Włodzimierza Wołyńskiego na Wołyniu Zachodnim.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja	Mikrofilm
Bierzmowania	1884-1932	Wilno	Film 1924220 Item 3

4.4 Kościół Rzymsko-Katolicki

Konsystorz tego kościoła znajdował się we Lwowie. Parafie kościelne, liczące najwięcej niemieckich wyznawców były położone na południe od Wołynia w Galicji. W rubryce „Poland Wołyń” na mikrofilmie Mormonów utrwalonych jest około 195 miejscowości. Większość odbitek pochodzi z archiwów z Lwowa, Tarnopola i AGAD w Warszawie. Tutaj wymieniona jest tylko mała część mikrofilmów z dawnej diecezji w Łucku.

Księgi metrykalne	Rocznik	Mikrofilm
Łuck: chrzty	1827-1832, 1835, 1837, 1839-1848	Film 0904829
Łuck: śluby, zgony	1833-1835, 1837	Film 0904829
Łuck: chrzty, śluby, zgony	1849-1858	Film 0904830

4.5 Kościół Babtystów

Większość tych ksiąg metrykalnych uważa się za zaginione. W SGGEE-Journal ukazał się przetłumaczony na

angielski rocznik 1892 z Tuczyna, Wrzesień 2004, s. 12-25 (Donald Miller, Gerhard König „1892 Baptist Birth Certificates of Tutschin”).

4.5.1 Gmina Tuczyn

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja
Narodziny / chrzty	1892	Żytomierz ³⁰

Istnieją wskazówki dotyczące następujących ksiąg metrykalnych. Badania naukowców i opisy są obecnie nie znane.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja
Narodziny / chrzty	1905	Żytomierz ³¹

4.5.2 Gmina Rożyszcze

Istnieją wskazówki dotyczące następujących ksiąg metrykalnych. Badania naukowców i opisy są obecnie nie znane.

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja
		Zabużańskie-Archiwum Warszawa

Ewangeliczni Chrześcijanie to chrześcijański wolny kościół ewangelicki. Został założony w 1909 roku w Petersburgu i powstał z rosyjskiego Sztundyizmu. Przedstawiciele tego wyznania założyli, pod presją państwa radzieckiego, wraz z Baptystami, Mennonitami i Wspólnotą Zielonoświątkową Wspólnotę Ewangeliczni Chrześcijanie (nazywaną również Ewangeliczni Chrześcijanie-Baptyści”).

4.5.3 Gmina Mirosławówka (Ewangeliczni Chrześcijanie)

Księgi metrykalne	Rocznik	Lokalizacja
Śluby	1924-1939	AGAD Warszawa

4.6 Pozostałe zapisy

Treść	Rocznik	Mikrofilm
Rożyszcze: protokół Rady Kościoła augsb. Ewangelickiego	1922-1931	Film 1768295 Item 1
Rożyszcze: protokół Rady Kościoła augsb. ewangelickiego	1931-1939	Film 1768294 Item 5
Obóz jeńców wojennych (zgony) Jelec	1945-1947	Film 492794 Item 1-3
Obóz jeńców wojennych Kowel	1945-1946	Film 492794 Item 1-3
Książka adresowa G. Wołyń, Podole, Kijów po rosyjsku	ok. 1900	Film 2235016
Rejestr duplikatów (zob. Edlund)	do 1885	Film 6001716
Przewodnik archiwalny Państwowe Archiwum Kijów po rosyjsku - 1965		Film 1052777
Przewodnik archiwalny Państwowe Archiwum Żytomierz po rosyjsku - 1961		5 Mikrofisz 6105382
Przewodnik archiwalny Państwowe Archiwum Równe po ukraińsku - 1970		3 Mikrofisz 6105377
Przewodnik archiwalny Państwowe Archiwum Łuck po ukraińsku - 1964		3 Mikrofisz 6105380
Przewodnik archiwalny Państwowe Archiwum Obwód Chmielnicki po ukraińsku 1964		4 Mikrofisz 6105370
Przewodnik archiwalny Państwowe Archiwum Obwód Tarnopol po ukraińsku 1961		3 Mikrofisz 6105378

5. DALSZY MATERIAŁ ŹRÓDŁOWY

5.1 Statystyki, spisy miejscowości i in.

W rosyjskim imperium każdego roku publikowano szczegółowe statystyki do wielu sprawozdań. W rosyjskiej

³⁰ Tuczyn narodziny 1892 (fond 1 / opis 74 / akta 210) – źródło: Państwowe Archiwum Żytomierz, idem.

³¹ Tuczyn narodziny 1905 (fond 67 / opis 8 / akta 21 a) – źródło: Państwowe Archiwum Żytomierz, idem.

Biblioteka Narodowa w Petersburgu w Bibliotece im. Lenina jak i w Historycznej Bibliotece w Moskwie znajdują się katalogi, w których figurują wszystkie zachowane tam «Справочные Книжки» informatory z czasów przedrewolucyjnej Rosji, zawierające następujące dane: pisma informacyjne o Cesarstwie Rosyjskim lub o poszczególnych miejscowościach, spisy instytucji z danymi personelu, wykazy studentów szkół wyższych itd. Wśród nich znajdują się też dane w jęz. rosyjskim dotyczące Wołynia.³² Wyciąg z internetowej Biblioteki Carskiego Sioła:

5.1.1 Gubernia podolska

<http://oldbooks.ax3.net/BookLibrary/32000-Podolskaya-gub.html>

Statystyki i spisy powszechne ludności z lat: 1849, 1872, 1880, 1889, 1904 (z 1897 roku)

5.1.2 Gubernia wołyńska

<http://oldbooks.ax3.net/BookLibrary/08000-Volyinskaya-gub.html>

Rodziny szlacheckie 1906 rok; spisy miejscowości 1906 rok; statystyki, lata 1850, 1867, 1868-69, 1888, 1895, 1904 (z 1897 roku)

5.1.3 Polskie spisy miejscowości

1877: <http://www.sbc.org.pl/dlibra/publication?id=11652&tab=3> (po polsku i rosyjsku)

spis miejscowości w kolejności alfabetycznej, przyporządkowanie do guberni, powiatu gminy i kościoła katolickiego

1931: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=12786&dirids=1> (po polsku)

z danymi ze spisu powszechnego ludności z 1923 roku

1936: <http://wolyn.ovh.org/> (po polsku)

Strona internetowa: *Strony o Wołyniu* autorstwa Andrzeja Mielcarka, zawierająca dane ze spisu powszechnego ludności z 1936 roku i przynależność administracyjną miejscowości i adresy polskich naukowców.

5.2 Książki adresowe

Ważnym źródłem dla badań genealogicznych są «Памятние Книжки» (dosłownie księgi pamiątkowe – spisy wykonane z różnych okazji i z różnymi rubrykami), które były publikowane od lat trzydziestych XIX wieku do 1917 roku – wydawane dla całej Rosji, jak i dla poszczególnych guberni, także wołyńskiej. Wymienione są tam nie tylko wszystkie państwowe instytucje, lecz również osoby, zatrudnione w najróżniejszych urzędach państwowych. Jedno wydanie obejmuje około 500 stron i składa się z czterech części (jęz. rosyjski):

- **Książka adresowa** (zawierająca wykaz wszystkich zarządów guberni i ujezdów oraz instytucji publicznych wraz z poszczególnym spisem osób),
- **Administracyjne kompendium wiedzy** (w nim znajdują się informacje o podziale administracyjnym guberni, o instytucjach pocztowych i telegraficznych, drogach i trasach, którymi dostarczane są pisemne wiadomości na terenie guberni, o przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych, szpitalach i aptekach, ośrodkach edukacji, muzeach, bibliotekach i drukarniach, o periodykach które są wydawane na terenie guberni.
- **Listy osad**, zawierają nazwiska właścicieli dużych posiadłości ziemskich na obszarze guberni itd.),
- **Przegląd statystyczny** (tabele statystyczne, zawierające dane o ludności, rolniczych posiadłościach ziemskich, dane statystyczne o przedstawicielach temidy, medycyny, przedsiębiorstwach o państwowym szkolnictwie itd.)

Wyciąg z biblioteki internetowej Carskiego Sioła:

5.2.1 Gubernia podolska

<http://oldbooks.ax3.net/BookLibrary/32000-Podolskaya-gub.html>

³² Źródło Sophia Bodenheim, Niemcy, korespondencja z 2002 roku

Książki adresowe z lat: 1859, 1885, 1891, 1892, 1895, 1900, 1904, 1911

5.2.2 Gubernia kijowska

<http://oldbooks.ax3.net/BookLibrary/16000-Kievskaya-guberniya.html>

Książki adresowe z lat: 1856-1858, 1864, 1886-1888, 1890-1891, 1893-1896, 1898-1906, 1908-1912, 1915; Kościoły 1795-1901, w książkach adresowych znajdują się również luterańskie parafie kościelne

5.2.3 Gubernia wołyńska

<http://oldbooks.ax3.net/BookLibrary/08000-Volyinskaya-gub.html>

książki adresowe z lat: 1885-1887, 1889-1891, 1893-1902, 1904-1913, 1915-1916

5.3 Gazety

W oddziałach czasopism bibliotek petersburskich przechowywane są pojedyncze egzemplarze oraz całe roczniki 25 różnych, ukazujących się na Wołyniu periodyków, przeważnie z lat 1900–1915. Zachowała się większość wydań urzędowego pisma «Волинские Губернские Ведомости» (Wiadomości Guberni Wołyńskiej), wychodzącego w latach 1838–1916. Obok urzędowych komunikatów można przeczytać tam także doniesienia regionalne.³³ (jęz. rosyjski).

6. ADRESY NIEKTÓRYCH ARCHIWÓW W EUROPIE WSCHODNIEJ

... przechowujących archiwalia wołyńskie. Z reguły w każdym z archiwów jest pracownik, znający języki niemiecki lub angielski. Coraz częściej w instytucjach tych są pobierane opłaty za świadczone usługi.

Przykłady treści pisemnych zapytań w językach polskim, rosyjskim i ukraińskim znajdują się na stronie internetowej VolynWiki (<http://wiki.wolhynien.net/>) w rubryce «Übersetzungen und Briefvorlagen» (tłumaczenia i wzory listów).

6.1 Ukraina

Istnieją różne pozytywne relacje o zapytaniach, które wystosowano przy pomocy Niemieckiej Ambasady w Kijowie. Zapytania można sformułować po niemiecku.

Botschaft der Bundesrepublik Deutschland

Wul. Slatoustiwska 37-39

UKRAINA 01901 Kiew

Tel.: +380 (44) 216 67 94 lub 216 95 83

<http://www.kiew.diplo.de/Vertretung/kiew/de/Startseite.html>

Osobom wybierającym się do archiwum na Ukrainie zaleca się wyjazd w towarzystwie tłumacza, który mówi po ukraińsku i który ma już rozeznanie w kwerendzie archiwalnej.

6.1.1 Kijów – Centralne Państwowe Historyczne Archiwum Ukrainy

Центральний Державний історичний

Архів України

вулиця Солом'янська, 24

03110 м. Київ –110

УКРАЇНА

Tel. i Faks: +380 44 275-30-02

mail@cdia.archives.gov.ua lub Olga@archiv.freenet.kiev.ua

<http://www.archives.gov.ua/Archives/index.php?ca03>

Tsentrāl'nij Derzhavnij istorichnij

Arkhiv Ukrayini

vulitsya Solom'yans'ka, 24

03110 m. Kiyiv -110

UKRAINA

Interesujące zasoby:

Fond 442 jest bardzo interesujący ze względu na znajdującą się tam korespondencję lub dokumenty

³³ Idem Sophia Bodenheim

kancelaryjne z Generalnych Guberni prowincji kijowskiej, podolskiej i wołyńskiej, pochodzących z wczesnych lat pięćdziesiątych do lat siedemdziesiątych XIX wieku. Zawierają one wiele sprawozdań policyjnych i notatek o zagranicznych mieszkańcach; włącznie z dokumentami niezbędnymi cudzoziemcom przy wyjeździe. Znajdują się tam również spisy niemieckich kolonistów, którzy chcieli opuścić kraj a także Niemców, którzy zostali oskarżeni o działalność antyrządową jak i Niemców Wołyńskich, którzy odmówili przyjęcia rosyjskiego obywatelstwa i dużo innych informacji. (por. 11.1 Kostiuk; oryginalny tytuł; ф.442 Канцелярія Київського, подільського та волинського генерал-губернатора)

Fond 707, op. 296, delo 68, part H. 152 akta, 1896 rok. Kompletne zapisy o niemieckiej kolonii baptystów Nowaja w Ujeździe Żytomierz, Wołyń.

Istnieje tylko siedem ksiąg metrykalnych z kościołów luterzańskich na terenie Kijowa. Zawierają one dane z lat od 1869 do 1915 roku. Napisane są bardzo szczegółowo, zostały zapisane narodziny zarówno cudzoziemskich mieszkańców jak i wielu kolonistów. Są dobrze i łatwo czytelne. Ich fotografowanie jest zabronione.³⁴ (por. 4.2.1)

6.1.2 Żytomierz – Państwowe Archiwum Obwodu Żytomierskiego

Do 1917 r. Żytomierz był stolicą guberni wołyńskiej, dlatego w archiwum żytomierskim zebrane są głównie akta administracji gubernialnej i władz lokalnych tego rejonu. Do większości niemieckich akt personalnych sporządzono kartotekę nazwisk.

Державний Архів Житомирської Области
вулиця Охримова Гора, 2/20
10014 м. Житомир
УКРАЇНА
Tel. / Faks: +380 80412 42-60-61

Derzhavnij Arkhiv Zhitomirs'koyi Oblasti
vulitsya Okhrimova Gora, 2/20
10014 Zhitomir
UKRAINA
arhiv_zt@ukrpost.ua

Według sprawozdania z podróży z 2008 roku, każdy wypożyczający archiwalia musi przed wypożyczeniem otrzymać zgodę dyrektora. Zabronione jest używanie urządzeń elektronicznych w czytelni. Nad każdym stolikiem znajduje się kamera przemysłowa.

W fondzie 67 inwentarz książkowy 8 - w Państwowym Archiwum w Żytomierzu znajduje się 66 luterzańskich ksiąg metrykalnych z lat: 1900-1917. Dane zapisywano cyrylicą. Pracownicy archiwum stworzyli indeks tych ksiąg. Brakuje dalszych ksiąg metrykalnych.

Prawdopodobnie istnieją wpisy narodzin, chrztów i zgonów w wymienionych latach, dotyczące następujących miejscowości: Stara Buda, Emilczyne, Nowograd Wołyński. Istnieją także informacje o narodzinach w miejscowości Radomyśl. Brakuje wpisów o ślubach w Żytomierzu w latach: 1907, 1910, 1914. Rejestry ślubów zawierają tylko nazwiska narzeczonych, w przeciwieństwie do rejestrów zgonów, które przypuszczalnie są kompletne.³⁵ (por. 4.2.2; 4.2.4; 4.2.6; 4.2.8;)

W fondach 16-19 można znaleźć dokumenty różnych sądów z guberni wołyńskiej:

- Fond 18: Izba Wołyńskiego Sądu Narodowego (ф.18 Волинська палата народного суду)
- Fond 24: Sąd Okręgowy w Żytomierzu (ф.24 Житомирський окружний суд)
- Fond 115: Urząd ds. Prawa Rolnego w guberni wołyńskiej (ф.115 Волинське губернське в селянських справах присутствіє)

Określeniem „materiały o charakterze genealogicznym” pracownicy archiwum nazywają ogółem 4.307 akt (dalsze fondy por. 11.1 Praxenthaler)

³⁴ Źródło: Dennis Zitterkopf, członek AHSGR w USA, korespondencja z 1997 roku

³⁵ Źródło: Howard Krushel, członek SGEE, Kanada, korespondencja z 2002 roku

W czytelniku archiwum znajdują się:

Aby dokładnie ustalić nazwę miejscowości w Gminie Żytomierz należy wypożyczyć „Przewodnik administracyjny gminy Żytomierz w latach 1795-2006, Żytomierz 2007”, tytuł oryginalny: Адміністративно-територіальний устрій Житомирщини 1795-2006 роки; Житомир 2007. (w jęz. ukraińskim)

- **Księgi pamiątkowe guberni wołyńskiej:** roczniki 1886, 1889, 1891, 1893, 1895-1899, 1901-1904, 1906, 1909, 1913-1915, 1917. (por. 5.2)
- **Księgi pamiątkowe szkół wyższych** w guberni wołyńskiej: roczniki 1909-1910, 1912-1915. Oprócz szkół ogólnokształcących wymienione są tam również szkoły zawodowe.

Przy tylnej ścianie czytelnika znajdują się zbiory kart katalogowych. Wśród nich znajduje **kartoteka miejscowości**, która zawiera listę akt z wpisami z ksiąg wieczystych na terenie guberni wołyńskiej. Dokumenty z ksiąg wieczystych uzupełnia **kartoteka osobowa** – zawierająca nazwiska rodowe uporządkowane alfabetycznie. M. in. znajdują się tam też wpisy z list wyłączeniowych z 1916 roku.

W kartotece osobowej ujęto również wpisy z różnych **powszechnych spisów ludności**. Jeśli znajdą Państwo przy poszukiwanym nazwisku na karcie katalogowej numer fondu 118, to jest to odnośnik do jednego ze spisów ludności. Najstarszy spis odbył się podobno w 1858 roku. Odwiedzający archiwum opowiadają o spisach ludności z lat 1870³⁶, 1876, 1877, 1878³⁷, 1879/1880³⁸ i 1890³⁹

O dokumenty z **archiwów partyjnych, policyjnych i tajnych służb** w Żytomierzu można zapytać pracownika czytelnika. W przeciągu 2 do 3 godzin otrzyma się odpowiedź, czy dokumenty zostały znalezione. Dokumenty można otrzymać do wglądu jeśli następujące dane: nazwisko, nazwisko ojca, data i miejsce urodzenia, pokrywają się z tymi podanymi przez nas. Według informacji archiwum z 2008 roku, wnioski o przesłanie kserokopii mogą zostać złożone tylko za pośrednictwem niemieckiej ambasady na Ukrainie.

6.1.3 Łuck – Państwowe Historyczne Archiwum Obwodu Wołyńskiego

Державний історичний Архів
Волинської Области
вул. Ветеранів, 21
43024 м. Луцьк
УКРАЇНА
Tel.: +380 3322 5-79-82
Faks: +380 3322 5-75-33

Derzhavnij istorichnij Arkhiv
Volins'koyi Oblasti
vul. Veteraniv, 21
43024 Luc'k
UKRAINA

info@davo.voladm.gov.ua

W zarysie zasobów archiwalnych w rubryce księgi metrykalne wymienionych jest 5.746 akt. Najobszerniejszą część zbiorów stanowią dokumenty Kościoła Rzymsko-Katolickiego:

- Fond 22 Dziekanat Łuck (ф.22 Луцький римо-католицький деканат)
- Fond 193 Dziekanat Włodzimierz Wołyński (ф.193 Володимир-Волинський деканат)
- Fond 195 Dziekanat Kowel (ф.195 Ковельський деканат)
- Fond 297 Dziekanat Łuck-Kowel (ф.297 Луцько-Ковельський деканат)

Inne religije:

- Fond 96 Żydowska Wspólnota (ф.96 Єврейська гміна)
- Fond 382 Konsystorz Główny Kościoła Unitariańskiego w Łucku (ф.382 Луцька уніатська генеральна)

³⁶ Źródło: Dave Obee, członek SGGEE, Kanada, E-mail z dnia 07.02.2010: „Sam fond 118 opis 14 delo 89 jest ogromny. Znajduje się tam kilka oprawionych tomów. Informacje są znakomite i wartościowe dla każdego geneaologa. Na jednej stronie odnotowano mężczyzn z jednej miejscowości a na drugiej kobiety. Zachowały się dane dotyczące wieku i miejsc urodzenia. Przy odrobinie szczęścia można odtworzyć historię całej kolonii”. – spisy ludności: fond 118 opis 14, delo 86-89

³⁷ Źródło: informacje pochodzą od Antona Skypalsky z 2005 roku, zostały przekazane SGGEE

³⁸ Idem Howard Krushel- „w 1880 roku przeprowadzono 10 spis powszechny ludności”.

³⁹ Idem Anton Skypalsky

консисторія)

Informacje o opłatach dzierżawczych można znaleźć w księgach kasowych wołostów. Sprzedaż nieruchomości odbywała się przy pośrednictwie urzędów w Łucku i Żytomierzu.

- Fond 34 Urząd Skarbowy Wołyń (ф.34 Волинська фінансова палата)
- Fond 49 Sąd Okręgowy Łuck (ф.49 Луцький окружний суд)
- Fond 46 urzędy wojewódzkie na Wołyniu (ф.46 Волинське воєводське управління Міністерства внутрішніх справ)

6.1.4 Równe – Państwowe Archiwum Okręgu Rówieńskiego

W archiwum tym znajdują się wyłącznie dokumenty, zawierające dane o stanie osobowym z obecnego obszaru obwodu.

Державний архів Рівненської Области
вул. С. Бандери, 26а
33014 м. Рівне
УКРАЇНА
Tel: +380 362 23-42-61

Derzhavnij arkhiv Rivnens'koyi Oblasti
vul. S. Banderi, 26a
33014 m. Rivne
UKRAINA
dar@icc.rv.ua lub dar@uar.net

Jako uzupełnienie mało znanych zasobów ksiąg metrykalnych warto zajrzeć do rejestrów nazwisk. Zaleca się przed wizytą w archiwum w Równem zgromadzić dokładne dane o dacie i miejscu urodzenia i jego przynależności administracyjnej w czasach międzywojennych.

O możliwych zmianach w miejscowościach takich jak – przynależność do gminy, zmiana nazwy, lub likwidacja miejscowości – można dowiedzieć się w czytelniku archiwum w „Spisie miejscowości Obwodu Równe”; 5 wydanie, Lwów 1971, s. 61-94 (tytuł oryginału: Ровенська Область, Адміністративно-територіальний поділ; 5.вид., Львів 1971 r.).

Podając nazwę powiatu i gminy można odnaleźć tutaj nazwiska poszukiwanych osób:

- **Rejestr dokumentów notarialnych** wystawionych w gminie z lat: 1925-1939
- **Rejestr nazwisk, uzupełniający listy meldunkowe mieszkańców** uporządkowane według gmin od lat około 1925-1939 (np. gmina Bereźne, powiat Kostopol w fondzie 161, opis 3, delo 1); jeżeli znajdzie się tu odpowiednie nazwisko, można zapytać czy istnieje lista meldunkowa danej miejscowości.
- **Listy meldunkowe miejscowości** są prowadzone od około 1925 do 1939 roku (nie są kompletne); Przykłady: Kolonia Jablonne, gmina Bereźne, powiat Kostopol w fondzie 161, opis 3, delo 13 Kolonia Zamostyszczce, gmina Bereźne, powiat Kostopol w fondzie 161, opis 3, delo 15

Przy dzierżawie i kupnie ziemi te fondy mogą okazać się interesujące:

- Sądy okręgowe: fond 22 Ostróg, fond 370 Dubno, fond 384 Równe, fond 395 Koretz
- Okręgowe Urzędy Skarbowe: fond 27 Równe, fond 28 Ostróg
- Sąd Krajowy: fond 563 Dubno

6.1.5 Tarnopol – Państwowe Archiwum Obwodu Tarnopolskiego

W tym archiwum znajdują się wyłącznie dokumenty, zawierające dane o stanie osobowym na obecnym obszarze obwodu tarnopolskiego. Obszar dzisiejszych miejscowości Rayons Sbarasch, Krzemieniec, Łanowece, Szumsk, które należały dawniej do guberni wołyńskiej.

Державний архів Тернопільської області
вул. Сагайдачного, 14
46001 м. Тернопіль
УКРАЇНА
Tel: +380 352 52-26-18
dato@ukrpost.ua

Derzhavnij arkhiv Ternopils'koyi Oblasti
vul. Sahajdatschnowo, 14
46001 m. Ternopil
UKRAINA
<http://dato.te.ua>

6.1.6 Chmielnicki – Państwowe Archiwum Obwodu Chmielnickiego

W tym archiwum znajdują się wyłącznie dokumenty, zawierające dane o stanie osobowym na obecnym terenie obwodu chmielnickiego. Obszar dzisiejszych miejscowości Rayons Belogorje, Wołoczyska, Zastaw, Krasilow, Polonnoje, Sławuta, Starokonstantynów, Teofipol i Szepetówka, które należały dawniej do guberni wołyńskiej.

Державний архів Хмельницької області
вул. Грушевського, 99, (корп. 1)
29000 м. Хмельницький
УКРАЇНА
Tel: +380 382 76-47-39
inf_dahmo@hm.ukrtel.net

Derzhavnij arkhiv Ternopils'koyi Oblasti
vul. Sahajdatschnowo, 14
46001 m. Ternopil
UKRAINA
<http://dahmo.gov.ua>

6.2 Polska

Pisma do polskich archiwów można pisać po niemiecku, odpowiedź otrzyma się po polsku. Zapytania do urzędów stanu cywilnego należy zawsze pisać w języku polskim. Lepiej jest poprosić o przesłanie uwierzytelnionej kserokopii oryginalnego dokumentu, w przeciwnym razie otrzyma się tylko spolszczony dokument.

6.2.1 Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych (NDAP) w Warszawie

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
ul. Rakowiecka 2D
00-950 Warszawa
POLSKA

Tel.: +48 22 565-46-00 (centrala)
ndap@archiwa.gov.pl
<http://www.archiwa.gov.pl>

6.2.2 Archiwum Główne Akt Dawnych (AGAD)

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
ul. Długa 7
00-263 Warszawa
POLSKA

Tel.: +48 22 831 54 91
Faks: +48 22 831 16 08
sekretariat@agad.gov.pl
<http://www.agad.archiwa.gov.pl>

W internetowych bazach danych polskich archiwów (por. PRADZIAD 7.4) są wykazy zasobów ksiąg metrykalnych, znajdujących się w polskich archiwach, dotyczących Wołynia Zachodniego. Chodzi tu o księgi kościołów: rzymsko-katolickiego, grecko-katolickiego, grecko-ortodoksyjnego i ewangelicko-augsburskich parafii. W 2003 roku wiele z tych ksiąg zostało sfilmowanych przez Mormonów. (por. 4.1.6)

6.2.3 Archiwum Akt „Zabużańskich”

Urząd Stanu Cywilnego Warszawa-Śródmieście Archiwum Akt „Zabużańskich”
skr. poczt. P-18
ul. Jezuicka 1/3
00-950 Warszawa-Śródmieście
POLSKA

Tel.: +48 22 831 71 81

Zbiory Zabużańskie w Warszawie zawierają księgi kościelne z Galicji i Wołynia Zachodniego od ok. 1912 do 1939 r. Starsze księgi trafiają do Archiwum Głównego Akt Dawnych (AGAD). Archiwum to podlega AGAD i korespondencję i maile do Archiwum Akt „Zabużańskich” należy tam kierować. (por. 6.2.2)

Według informacji z 2010 roku w tym zbiorze znajdują się księgi metrykalne i kantoratu z miejscowości: Aleksandrówka, Amelin, Antonówka, Berestowiec, Dąbrowa, Helenów, Jamki, Józefin, Kołowerta, Korzyść, Kowel, Kupla, Kurgany, Leontówka, Lipa (powiat Kowel), Ludmiłpol, Łuck, Maksymilianówka, Malowana, Marzelin, Michałówka (powiat Równe), Mirosławówka (powiat Kowel), Mytnica, Neudorf (powiat Łuck), Ołyka, Peretyśienka, Rożyszcz, Sołomka, Stanisławówka (powiat Kowel), Szeleśnica, Terespol (powiat Równe), Topcza, Torczyn, Tuczyn, Tutowicze (Totowicze), Wielkie Pole, (Wielkopole), Włodzimierz Wołyński, Wysoka (powiat

Horochów), Zamostycze, Zielona, Zofijówka (powiat Równe), Żademie, Życzynek.⁴⁰

6.2.4 Urząd Stanu Cywilnego m. st. Warszawy – Archiwum

Urząd Stanu Cywilnego m. st. Warszawy - Archiwum
ul. Smyczkowa 14
02-678 Warszawa
POLSKA

Tel.: +48 22 852-10-56
Faks: +48 22 852-10-59
usc@warszawa.um.gov.pl

6.2.5 Informacje o dalszych polskich archiwach

Przed przybyciem na Wołyń niemieccy imigranci zatrzymywali się w Polsce. Istnieją różne spisy zasobów dokumentów, zawierających historyczne dane osobowe:

- Anna Laszuk *Księgi metrykalne i stanu cywilnego w archiwach państwowych w Polsce*, Warszawa 1998; wyd. 2, 2000 r. (Spis zasobów rejestrów: USC, stanu cywilnego i duplikatów Ksiąg metrykalnych, przechowywanych w polskich archiwach państwowych. Wydawca: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych – Centralny Ośrodek Informacji Archiwalnej. Wprowadzenie do języka niemieckiego, Warszawa, 1998 r., wydanie 2, 2000 rok)
- Tomasz Brzózka *Niemieckie księgi stanu cywilnego w Polsce w latach 1898-1945*. Wydane przez Stowarzyszenie Urzędników Stanu Cywilnego Rzeczypospolitej. 500 stron. Wydawnictwo: Verlag für Standesamtwesen GmbH, Frankfurt nad Menem, 2000 rok. ISBN 3-8019-5674-1. Należy wziąć pod uwagę, że rejestry urzędów stanu cywilnego, które mają więcej niż sto lat, zostają przekazane do odpowiednich archiwów państwowych inie znajdują się już w USC.
- *Archiwa Państwowe w Polsce*, Informator adresowy, Warszawa 1998 rok. Aktualny wykaz archiwów w Polsce i wielu archiwów na całym świecie. Stan z 1998 roku. Zob. Strona internetowa <http://www.archiwa.gov.pl>
- Baza danych zasobów wielu polskich archiwów w internecie z wyszukiwarką: <http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/sezam.php?l=en> (zob. 7.4)

6.3 Rosja

6.3.1 Archiwa

Zarys w GenWiki: http://wiki-de.genealogy.net/Russland_Archive

6.3.1.1 Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne (RGIA) w Petersburgu

W Petersburgu, stolicy administracyjnej państwa rosyjskiego, znajdują się liczne archiwa, a pośród nich Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne, w którym przechowuje się różne fondy z przedrewolucyjnym zasobem akt dawnej guberni wołyńskiej. Zgromadzono tam także akta poszczególnych osób, m.in. osadników niemieckich i menonitów.

Российский Государственный Исторический Архив (РГИА)
Заневский проспект, 36
195112 Санкт-Петербург
РОССИЯ

Tel.: +7 812 438-55-20
Faks: +7 812 438-55-94

rgia@NP7758.spb.edu
<http://www.rusarchives.ru/federal/rgia/index.shtml>

⁴⁰ Akta R59/268 w Archiwum Federalnym w Berlinie: pisma oddziału ds. przesiedleniców z Galicji, Wołynia i obszaru Narwi z dnia 06.04.1940 roku do Ośrodka Rzeszy ds. Badań Genealogicznych. Oddział wydzielony ds. przesiedleń zarekwirował księgi metrykalne z obszarów Wo I (Łuck i Rożyszcze), Wo II (Kostopol i Zademle) i Wo III (Włodzimierz Wołyński i Zamostecze), przewiózł je do obozu Berlin-Stahnsdorf i przekazał podmiejskiej kancelarii kościelnej. – Dołączony do pisma (z 1940 roku) wykaz miejscowości jest podobny do tego z informacji (z 2010 roku) z Archiwum Akt „Zabużańskich”. Do tej pory nie udało się przeprowadzić porównania w Warszawie.

6.3.1.2 Centralne Państwowo-Historyczne Archiwum (CGIA) w Petersburgu

Archiwum to należy do archiwów regionalnych miasta Petersburga. W tym archiwum znajdują się duplikaty ksiąg metrykalnych z dawnego ewangelicko-luterańskiego konsystorza.

Центральный государственный исторический архив Санкт-Петербурга (ЦГИА СПб)
ул. Псковская, 18
190121 Санкт-Петербург
РОССИЯ
mcgia@mail.lank.net
<http://www.rusarchives.ru/state/cgiaspb/index.shtml>

Tel.: +7 812 495-29-61
Faks: +7 812 495-29-61

6.3.1.3 Rosyjskie Państwowe Archiwum Wojskowo-Historyczne (RGWIA) w Moskwie

Obszerne archiwum, obejmujące zasób przedrewolucyjny. Można kierować tu prośby o kwerendy w aktach wojskowych. Należy w tym celu podać dokładne dane poszukiwanej osoby: nazwisko, imię ojca, datę urodzenia, adres zamieszkania (często w pułkach służyli mężczyźni, mieszkający w rejonie ich stacjonowania), okres służby wojskowej, stopień wojskowy (im wyższy stopień, tym większa szansa na odnalezienie informacji). Wcześniej należy wyjaśnić kwestię odpłatności.

Российский Государственный Военно-Исторический Архив (РГВИА)
2-я Бауманская ул., д. 3
107005 Москва
РОССИЯ
rgviarchives@mtu-net.ru lub neil@aport2000.ru
<http://www.rusarchives.ru/federal/rgvia/>

Tel.: +7 095 261-20-70
Faks: +7 095 267-18-66

6.3.1.4 Rosyjskie Państwowe Wojskowe Archiwum (RGWA) w Moskwie

W tym archiwum przechowywane są dokumenty, dotyczące nieodległej historii wojskowej Rosji. Wojskowe instytucje (1917-2001 r.): 32.715 fondów, zawierających 3.491.494 jednostek archiwalnych; akta personalne (1877-2001); 88 fondów, zawierających 8.816 jednostek archiwalnych. Dla genealogów te archiwalia są tylko wtedy interesujące, gdy można odnaleźć jednoznaczne potwierdzenie przynależności ich przodków do rosyjskiego wojska i konkretną nazwę jednostki wojskowej (nazwisko, data, i miejsce stacjonowania). Nie można znaleźć tu dokumentów żołnierzy, posiadających niski stopień wojskowy.

Российский государственный военный архив (РГВА)
ул. Адмирала Макарова, 29
125212 Москва
РОССИЯ
mrgvarchive@mtu-net.ru
<http://www.rusarchives.ru/federal/rgva/index.shtml>

Tel.: +7 095 159-80-91
Faks: +7 095 159-85-04

Wytyczna: Zapytania do archiwum można pisać po niemiecku i wysłać mailem. Odpowiedź otrzymamy po rosyjsku (np. plik PDF jako załącznik).

6.3.1.5 Archiwum Specjalne (RGWA) w Moskwie

To archiwum specjalne zostało pod koniec lat dziewięćdziesiątych wcielone do Rosyjskiego Państwowego Wojskowego Archiwum i nie było dostępne publicznie. Pojedyncze archiwalia zostały przekazane przez ówczesny rząd radziecki rządowi NRD. Samo archiwum jest dostępne dla naukowców od 1990 roku.

Российский государственный военный архив (РГВА)
Хранилище быв. ЦХИДК
ул. Выборгская, 3, корп.1
125212 Москва, РОССИЯ

Tel.: +7 095 150-52-75 (sekretariat)
mrgvarchive@mtu-net.ru

Większość akt z zasobu czeka na naukowe badania. Ze względu na dużą ilość archiwalii dotyczących narodów:

niemieckiego, austriackiego i francuskiego – archiwum specjalne budzi duże zainteresowanie wśród zagranicznych historyków.

Na niemieckich stronach internetowych autorstwa Sebastiana Panwitza, dotyczących archiwum specjalnego znajdują się spisy zasobów, ułatwiające wstępną orientację. Zobacz: <http://www.sonderarchiv.de/index.html>.

Oprócz opisu trasy dojazdu, adresów i danych osób, z którymi można skontaktować się na miejscu w Moskwie – wymienione archiwalia są bardzo interesujące. Tutaj chcemy Państwa zachęcić do badań: np. fond 720 państwowego ministerstwa ds. wewnętrznych:

- naturalizacja przesiedleńców folksdojczów (50 tomów, 1940-1945); tutaj znajduje się druga część akt EWZ, które do 1990 roku były uważane za zaginione. (por. 1.1.1.1)
- naturalizacja cudzoziemców (11 tomów, 1933-1945)
- sprawozdania urzędów stanu cywilnego o zawarciu związków małżeńskich przez kobiety z mężczyznami poległymi potem w walce lub zaginionymi (930 tomów, 1940-1945 r.)
- zmiana nazwiska rodowego (156 tomów, 1897-1945 r.)

6.3.2 Biblioteki

Zarys w GenWiki: http://wikide.genealogy.net/Russland_Bibliotheken

6.3.2.1 Rosyjska Biblioteka Narodowa (RNB) w Petersburgu

Rosyjska Biblioteka Narodowa jest jedną z największych i najstarszych bibliotek w Rosji. Składa się z sześciu budynków, które mieszczą się w różnych punktach miasta i w każdym z nich pracuje inna osoba kontaktowa. Pisząc zapytanie należy najpierw sprawdzić na stronie biblioteki w interencje, który adres lub numer telefonu albo faksu jest właściwy.

Российская национальная библиотека
Федеральное государственное учреждение
ул. Садовая, д. 18
191069, Санкт-Петербург, РОССИЯ

office@nlr.ru
<http://www.nlr.ru/>

Do wartościowych dla genealogów i historyków dokumentów zaliczają się księgi pamiątkowe z guberni rosyjskiego imperium (oryginalny tytuł: Памятные книжки губерний и областей Российской империи). Biblioteka ta od 2007 roku realizuje projekt, mający na celu uzupełnienie, cyfryzację zasobów i udostępnienie ich w internecie. Wśród 2.267 ksiąg z 89 guberni i obwodów rosyjskiego imperium znajdują się następujące roczniki z guberni wołyńskiej: 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1909, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1917.⁴¹

6.4 Łotwa

6.4.1 Państwowe Archiwum Historyczne Łotwy w Rydze

Siedziba ówczesnego kurlandzkiego konsystorza mieściła się w Rydze.

Latvijas Valsts vēstures arhīvs
Sloka iela 16, Rīga
LATVIJA – 1048

Tel.: +371 67612406; 67613118
Faks: +371 67612406; 67615955
vestures.arhivs@lvva.gov.lv
<http://www.arhivi.gov.lv/index.php?&111>

Archiwum posiada portal internetowy „Raduraksti” w językach niemieckim, łotewskim, rosyjskim i angielskim. Adres strony internetowej: <http://www.lvva-raduraksti.lv/de.html>

⁴¹ Źródło: Sophia Bodenheimer, historyk, Niemcy, korespondencja z 2002 roku

W tym archiwum znajdują się duplikaty z kurlandzkiego konsystorza. W internecie dostępne są księgi metrykalne z parafii kościelnych ewangelicko-augsburskich, graniczących z Wołyniem: Brześć od 1856 do 1879 roku, Mińsk od 1862 do 1864 roku, od 1866 do 1874 roku, Mińsk i Słuzk od 1843 do 1865 roku; Neudorf/Neubrow w latach: 1834-1881, 1884-1886, 1888-1890, 1893.

6.5 Litwa

6.5.1 Państwowe Archiwum Historyczne Litwy w Wilnie

Siedziba konsystorza Kościoła Ewangelicko-Reformowanego mieściła się w Wilnie.

Lietuvos valstybės istorijos archyvas
Algirdo g. 31
LIETUVA - 03219 Vilnius

Tel.: +370 5-265-1137
Faks: +370 5-265-2314
lvat@archyvai.lt
<http://www.archyvai.lt/archyvai/index.jsp>

Znane są bierzmowania (które miały miejsce przeważnie w Włodzimierzu Wołyńskim) w latach 1884-1932. (por. 4.3)

7. BAZY DANYCH

7.1 Baza duplikatów petersburskich ksiąg metrykalnych

Na stronach internetowych SGGEE można odnaleźć listy z numerami Filmów, zawierających dane z Wołynia: http://sggee.org/deutsch/church_parishes_ger/LutheransInVolhyni_ger.html

Grupa wolontariuszy ujęła wpisy do ksiąg metrykalnych w cyfrowej bazie danych, co bardzo ułatwia poszukiwania, znajdujących się tam ewentualnie nazwisk.

Indeks wołyńskich okręgów kościelnych, Rożyszcze, Żytomierz, Stara Buda można znaleźć pod adresem internetowym: <http://www.odessa3.org/collections/stpete/volhynia/> w Odessa Digital Library. Bazę danych można wygodnie przeszukać przy pomocy funkcji wyszukiwującej: <http://www.odessa3.org/search.html>. Należy kliknąć na (Data Category: St. Petersburg Archives). Należy wziąć pod uwagę, że w tej bazie danych nie brakuje błędów. Przy każdym wpisie podano numer mikrofilmu, z którego wzięto dane. Tę bazę danych należy traktować, jako pomoc w poszukiwaniach i zaleca się, aby wypożyczyć mikrofilm, który niekiedy zawiera również inne dane, jak np. Nazwiska chrzestnych.

7.2 Publiczne bazy danych SGGEE

7.2.1 Wersja SGGEE danych z Petersburga na temat Wołynia

Dane znane z bazy danych Odessa zostały przeniesione do tej bazy danych. Niestety przejęto również wszystkie błędne wpisy. Ta baza danych została uzupełniona informacjami, odnoszącymi się do guberni kijowskiej i podolskiej i nowszych fimów z AGAD w Warszawie. Ta baza znana jest dziś, jako **VKP-Records**.

- **Narodziny:** <http://www.sggee.org/research/StPeteBirth.html>
Narodziny z duplikatów ksiąg metrykalnych: 1833-1885, odnoszące się do Wołynia, Kijowa, Podolia parafii kościelnej Rożyszcze, narodziny 1865, 1871, 1884 (tych roczników brakuje w duplikatach), 1886-1895 i bierzmowania 1862-1886 parafia kościelna Włodzimierz Wołyński narodziny 1891-1895 i tylko z indeksem nazwisk 1896 rok
- **Śluby:** <http://www.sggee.org/research/StPeteMarriage.html>
Śluby w parafiach kościelnych: Żytomierz, Stara Buda, Rożyszcze Kijów i Podolia 1833-1885, parafia kościelna Rożyszcze śluby – brakujące roczniki: 1865, 1870-71, 1880, 1884, 1886-1895 parafia Włodzimierz Wołyński, śluby w latach 1891-1899. Wszystkie wpisy ślubów ujęto w bazie danych bez danych o rodzicach, dat urodzenia i miejsc zamieszkania.
- **Zgony:** <http://www.sggee.org/research/StPeteDeath.html>

Zmarli zarejestrowani w duplikatach ksiąg metrykalnych w latach 1833-1885 na terenie Wołyń, Kijowa i Podola parafia kościelna Rożyszcze zmarli w latach, które nie są ujęte w rejestrze: 1865, 1871, 1884, 1886-1891 (1892-1895 dane te są teraz zapisywane); parafia kościelna Włodzimierz Wołyński zmarli w latach 1891-1894.

Wskazówka: jeśli kobieta wyszła za mąż dane męża wpisano do rubryki „ojciec” a jeśli mężczyzna był żonaty to dane żony wpisano do rubryki „nazwisko matki” i „imię matki”.

7.2.2 Trinity Lutheran Church – Lublin (Baza danych z Lublina)

Narodziny: http://www.sggee.org/deutsch/research_ger/parishes_ger/lublinrecords_ger/LublinBirth_ger.html

Śluby: http://www.sggee.org/deutsch/research_ger/parishes_ger/lublinrecords_ger/LublinMarriage_ger.html

Zmarli: http://www.sggee.org/deutsch/research_ger/parishes_ger/lublinrecords_ger/LublinDeath_ger.html

Zawiera rejestry narodzin, ślubów, chrztów, zgonów (w niektórych przypadkach również załączniki – alegata) z lat 1839-1959 (brakuje danych z lat 1840-1845) z archiwum Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Lublinie. Baza danych jeszcze nie jest kompletna i jest aktualizowana dwa razy w roku.

7.3 Dr. Hopf`s Inventory of German Emigrants from Poland to Russia

Between 1813 and 1866 (rejestry Dr. Hopfs, zawierające dane niemieckich emigrantów, wyjeżdżających z Polski do Rosji – w latach 1813 – 1866)

Opublikowane przez Odessa Digital Library: <http://www.odessa3.org/index.html> i <http://www.odessa3.org/collections/ships/link/hopf2.txt>

7.4 Archiwum prof. Erika Amburgera

Baza danych osobowych migracji do przedrewolucyjnej Rosji. Obszerne archiwum prof. Erika Amburgera obejmuje dane ponad 100.000 obcokrajowców w Cesarstwie Rosyjskim do 1917 r. Archiwum Amburgera znajduje się w Instytucie Europy Wschodniej, w którym można zasięgnąć informacji pisemnych i online.

Osteuropa-Institut
Landshuter Straße 4
93047 Regensburg
Tel. (941) 943 54 14

dr Hermann Beyer-Thoma
Beyer-Thoma@osteuropa-institut.de

<http://www.osteuropa-institut.de/index.php?id=263>

Baza danych: <http://www.vifaost.de/fachdatenbanken/amburger-datenbank/de/>

7.5 Baza danych PRADZIAD

Tutaj można prowadzić kwerendę w zasobach polskich archiwów. Baza danych zawiera informacje o księgach metrykalnych i rejestrach cywilnych znajdujących się w archiwach państwowych, Archiwum Arcydiecezjalnym w Poznaniu, Archiwum Diecezjalnym w Drohiczynie. Można tu również odnaleźć rejestry wyznawców judaizmu i religii rzymsko-katolickiej, które znajdują się w stołecznym USC w Warszawie a także dokumenty z urzędu cywilnego i z tzw. „Archiwum Akt Zabuzzańskich”. Baza nie zawiera nazwisk lub informacji o konkretnych osobach.

- **SEZAM** – kwerenda przeprowadzana w zasobach archiwalnych
<http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/sezam.php?l=en>
- **PARADZIAD** – kwerenda przeprowadzana w księgach metrykalnych i rejestrach urzędu stanu cywilnego.
<http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/pradziad.php?l=en>
- **IZA** – specjalna baza danych, można tu prowadzić poszukiwania osób, miejscowości, posiadłości ziemskich, dworów itd. Obecnie ujęte są dane prawie wyłącznie z Pomorza, dawnych Prus Zachodnich, Wschodnich i Południowych jak i z Poznania. Baza ta właśnie powstaje.
<http://baza.archiwa.gov.pl/sezam/iza.php?l=en>

7.6 familysearch.org

Pod tym adresem znajduje się jedna z najobszerniejszych baz danych na świecie – są tu biliony wpisów. Filmy ujęto krok po kroku a w bazie danych ujęto rejestry narodzin, ślubów, zgonów i wiele innych.

7.7 genealogy.net

Jest to niemiecki serwer genealogiczny. Oferuje:

7.7.1 Genealogiczną Wikipedię (GenWiki)

Obszar badań Wołyń: : <http://wiki-de.genealogy.net/Wolhynien>

7.7.2 Genealogiczny spis miejscowości (GOV)

Istniejące miejscowości na obszarze obwodów Wołyń, Równe, Żytomierz, i północnych części obwodów Chmielnicki i Teofipol można odszukać na stronie internetowej: <http://gov.genealogy.net/>. Informacje, dotyczące tych miejscowości są podane w kilku językach i są tam też współrzędne geograficzne naniesione na mapie.

7.8 Baza danych, zawierająca zasoby żydowskiej dokumentacji w Europie Wschodniej

Strona internetowa Fundacji Routes to Roots Foundation: <http://www.rtrfoundation.org>

8. KONTAKTY Z BADACZAMI PRZEZ INTERNET

Internet daje szereg możliwości porozumiewania się pomiędzy badaczami. Odpowiednie wskazówki i linki umieszczono na stronie: <http://www.wolhynien.de/>. Niestety większość, udostępnionych informacji jest w języku angielskim.

8.1 Grupy dyskusyjne

Zasady: jeśli należy się do zarejestrowanych użytkowników grupy dyskusyjnej, można za pośrednictwem poczty elektronicznej rozsyłać własne artykuły do innych abonentów. W ten sam sposób otrzymuje się wiadomości od innych członków.

- Ger-Poland-Volhynia – otwarta lista dyskusyjna SGGEE (w jęz. angielskim i niemieckim)
- GR-Genealogy oraz GR-Heritage (ListServ)
- Harbiners-Liste, Volhynian-Mennonites, German Russian, Ger-Rus-Arg (RootsWeb)

8.2 Bazy danych badaczy

Przesyła się tu przez internet wszelkie informacje ważne dla własnych badań, np. nazwiska lub nazwy miejscowości, z nadzieją, że kiedyś uzyska się kontakt z badaczami o podobnych zainteresowaniach.

- Kontakty z badaczami (Wołyń) na stronie internetowej: <http://wolhynien.de>
- Kontakty z badaczami (Polska Środkowa i Wołyń) na portalu internetowym SGGEE (tylko dla członków stowarzyszenia, por. 3.6)
- Kontakty z badaczami członkami AgoFF: https://db.genealogy.net/vereine/daten_form.php (por. 3.5)

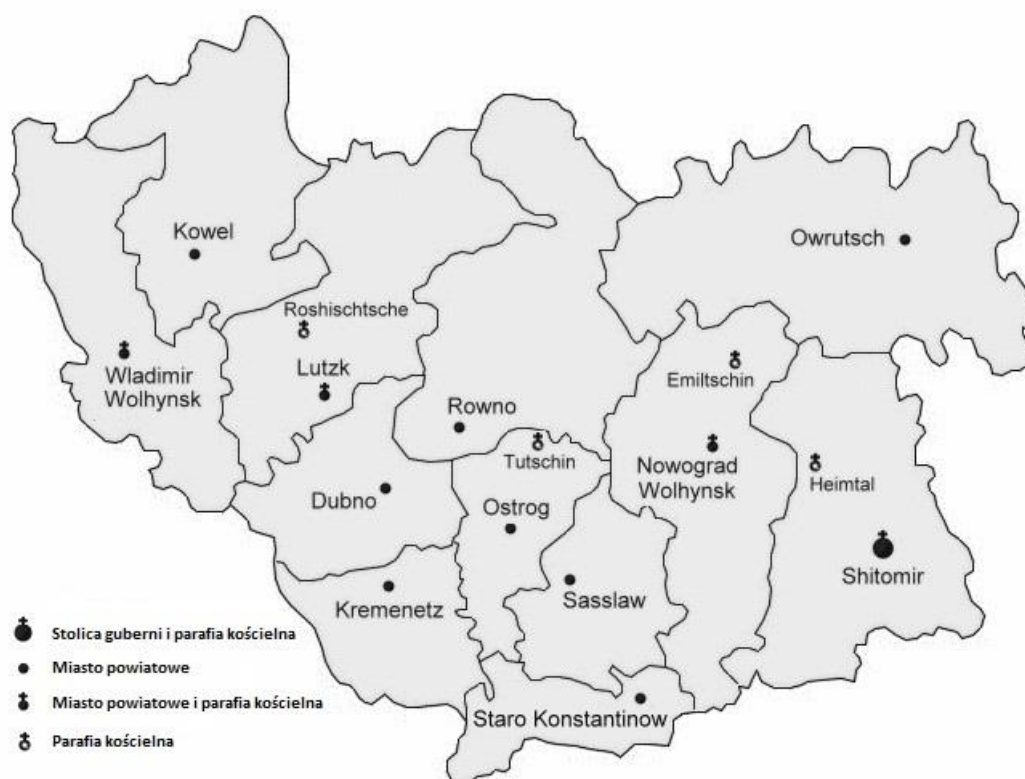
8.3 Fora dyskusyjne

Działają według zasady tzw. tablicy ogłoszeń. Każdy może tu pozostawić swoje informacje o poszukiwaniach, zadać pytanie lub rozwiązać problem innych badaczy. Wszystkie zapisy są archiwizowane i można je przeglądać także po latach.

- forum na stronie internetowej: <http://forum.wolhynien.net>
- forum dyskusyjne stowarzyszenia SGGEE
- RootsWeb – fora dyskusyjne (zapytania, dotyczące obwodów wołyńskiego, żytomierskiego, rówieńskiego)
- Ukraine Genealogy Forum

9. MATERIAŁY KARTOGRAFICZNE⁴²

Mapa przeglądowa guberni wołyńskiej z granicami ujezdów i parafiami kościelnymi z około 1900 roku:

9.1 Mapa przeglądowa Europy Środkowej od 1893 roku, 1:300.000

Część map jest wielokolorowa, są one różnej jakości, rozmiar około 60 x 49 cm, każda mapa mieści się na 2 arkuszach A3 lub na jednym arkuszu A2. Oznaczenia stron - pionowo + poziomo + nazwa strony (np. T 52 Kowel, U 51 Ostróg).

	S	T	U	V	W
52	Lublin (1900)	Kowel (1897)	Dombrowica (1897)	Owruż (1929)	Tschernigow (1915)
51	Tomaszów (1910)	Łuck (1912)	Ostróg (1897)	Żytomierz (1929)	
50	Lwów (1914)	Tarnopol (1914)	Płoskirów (1914)	Berdyzew (1918)	

Około 280 map jest dostępnych w Getyndze (por. 1.3.2), dalsze mapy znajdują się w Berlinie (por. 1.3.3) i w Marburgu (por. 3.4)

9.2 Mapa generalna Europy Środkowej, 1887-1915, 1:200.000

Wydana przez K.u.K. Wojskowy Instytut Geograficzny w Wiedniu. Po 1915 roku została częściowo uzupełniona. Atlas: 265 stron, wielokolorowy, rozmiary około 38 x 62 cm. Aby skserować stronę należy użyć 2 kartek A3 lub jednej A2. Oznaczenia stron – poziomo + pionowo + nazwa strony (np. 4451 Równie, 4450 Ostróg).

⁴² W rozdziałach 9.1 do 9.3 znajdują się mapy przeglądowe części obszarów Wołynia i graniczących regionów. Jeśli ktoś szuka innych map, powinien zamówić poszczególną mapę przeglądową.

	41	42	43	44	45	46	47	48
53	Białystok	Wolkowisk	Słonim	Nieśwież	Sluck	Głusk	Bobrujsk	Rogaczew
52	Brześć Lit.	Kobryń	Drogiczyn	Pińsk	Turow	Petrikowo	Mozyrz	Reczyca
51	Zamość	Kowel	Łuck	Równe	Rokitno	Owrucz	Chabnoje	Czernobyl
50	Sambor	Lwów	Brody	Ostróg	Starokonstant.	Żytomierz	Skwira	Kijów
49	Turka	Stanisławow	Kołomyja	Husiatyn	Płoskirów	Winnica	Braclaw	Humień

Kompletna mapa dostępna jest w Berlinie (por. 1.3.3)

9.3 Mapa Rosji Zachodniej, ok. 1915 r., 1:100.000

Mapy są dwukolorowe, rozmiar około 37 x 35 cm, aby skserować każdą z map potrzeba 1-2 kartek papieru A3. Oznaczenia stron: pionowo + poziomo + nazwa strony (np. P 37 Kowel, S 39 Równe).

	O	P	Q	R	S	T	U
36	Hołowno	Wyzwa	Trojanówka	Leschniewka	Władimierz	Sarny	Tomaszgrad
37	Luboml	Kowel	Mielnica	Kolki	Stepan	Bereżne	Kisorycze
38	Włodz.-W.	Kisielin	Rożyszcz	Kiwercy	Derashno	Bereżne	Ludwipol
39	Krylow	Gorochów	Łuck	Ołyka	Równe	Tuczyn	Korzec
40	Rzeplin	Druzkopol	Beresteczko	Dubno	Mizocz	Ostróg	Sławuta
41			Radziwillów	Krzemieniec			

Ponad 300 map (oprócz T i U) dostępnych jest w Getyndze (por. 1.3.2), dalsze mapy dostępne są w Berlinie (por. 1.3.3) i w Marburgu (por. 3.4)

9.4 WIG mapa taktyczna Polski około 1930 roku w skali 1: 100.000

Mapy te w skali 1:100.000 są bardzo szczegółowe. W latach od 1925 do 1936 państwo polskie sprawdziło, czy istniejące rosyjskie i niemieckie mapy są prawidłowe. Tak powstała bardzo dokładna mapa taktyczna Polski w skali 1:100.000.

	38	39	40	41	42	43	44	45	46
41	Małoryta	Dywin	Wielka Hlusza	Lubieszów	Serniki	Horodno	Stolin	Kołki Nad Stwigą	Lelczyce
42	Krymno	Ratno	Kamień Koszyrski	Kucecka Wola	Chinocze	Dąbrownica	Jeziory (Poleskie)	Wojtkiewicz	Milaszewice
43	Świtaż	Wyżwa	Poworsk-Trojanówka	Maniewicz	Włodzimierz	Sarny	Rokitno	Snowidowice	Zamysłowice
44	Luboml	Kowel	Mielnica	Kołki	Stepan (Czartorysk)	Bereżne	Karpiówka	Derc-Olews	Białokurowice
45	Włodzimierz	Odziutycze	Rożyszcz	Kiwercy	Derażne	Kostopol	Ludwipol	Emilczyn	Bielka
46	Kryłów	Horochów	Łuck	Ołyka	Równe	Tuczyn	Korzec	Zwiahel	Barasze
47	Sokal	Radziechów	Beresteczko	Dubno	Mizocz	Ostróg	Sławuta	Baranówka	Puliny
48	Żółkiew	Kamionka Strumiłowa	Brody	Krzemieniec	Szumsk	Zasław	Szepetówka	Połonno	Cudnów
49	Lwów	Busk-Krasne	Złoczów	Załosice	Lanowce-Jampol	Teofipol	Starokonstantynów	Lubar	Januszpol

Oznaczenia stron: pionowo + poziomo + nazwa strony (np. P 42 S38 Krymno, P46 S43 Tuczyn). Mapy mają wysoką jakość – rozdzielczość 600 dpi i 300 dpi, na stronie internetowej <http://english.mapywig.org/news.php> można z nich skorzystać.

9.5 Wojskowe mapy topograficzne Rosji

9.5.1 Rosyjskie mapy jedno i dwuwiorstowe

Do objerzenia w internecie: kartolog.ru: <http://kartolog.ru/2010/04/plany-generalnogo-mezhevaniya/>

Mapy jednowiorstowe odpowiadają M1: 42.000 a dwuwiorstowe mapy M1: 84.000. Wydania sporządzone w latach 1766 – 1861, uporządkowane według guberni – jedna mapa jeden ujezd.

9.5.2 Rosyjskie mapy trójwiorstowe

Strony, zawierające indeksy w internecie na: kartolog.ru:

<http://kartolog.ru/2010/01/trexverstnaya-voennaya-topograficheskaya-karta-rossijskoj-imperii/>

Można je też obejrzeć na stronie internetowej metalloiskateli-info.ru:

<http://metalloiskateli-info.ru/starinnye-karty/voennaya-trexverstnaya-karta/>

Mapy trójwiorstowe odpowiadają M1: 126.000. W latach 1846 – 1863 sporządzono 435 map a do 1917 r. Wliczając uzupełnienia powstało około 600 map.

9.5.3 Rosyjskie mapy dziesięciowiorstowe

Mapy dziesięciowiorstowe odpowiadają M1:420.000.

Mapy Schuberta, nazwane imieniem rosyjskiego oficera Theodora Schuberta (*1789 †1865), powstanie map od 1821 roku. Mapy są dostępne w internecie: kartolog.ru:

<http://kartolog.ru/2009/09/specialnaya-karta-zapadnoj-chasti-rossijskoj-imperii-1826-1840-gg/>

Mapy Strelbitzkijego nazwane od generała piechoty- Iwana Afansjewitscha Strelbitzkijego (*1828 †1900), sporządzenie i aktualizacja map w latach 1865 – 1932. Mapy są dostępne w internecie:

<http://kartolog.ru/2009/08/specialnaya-karta-evropejskoj-rossii-s-prilegayushhej-k-nej-chastyu-zapadnoj-evropy-i-malaj-azii/>

9.6 Mapa Wołynia Zachodniego, od około 1875 roku, skala 1:75000

Mapa ukazała się w publikacji "Special-Karte der öster.-ung. Monarchie, Bosniens und der Hercegovina" / *Specjalna mapa Monarchii Austro-Węgierskiej – Bośnia i Hercegowina*, wydana przez wydawnictwo: Commissions-Verlag k. u. k. milit. Geogr. Institut R. Lechner, k. u. k. Hof- und Universitätsbuchhandlung w Wiedniu. Podobnie jak kolejne wydane dzieło w skali 1:200.000 (por. 9.2) pojedyncze mapy były aktualizowane w różnych latach. Atlas został w 1910 roku rozszerzony i zmieniła się numeracja stron. W nowym poszerzonym wydaniu rzędy i kolumny zotały oznaczone dwucyfrowymi liczbami (np. Strefa 3, Col. XXXII Łuck = nowa numeracja 3774). Te poprawione mapy ukazały się w 1918 roku, wydane przez C. K. Dział Map Wojennych (k. u. k. Kriegsmappenabteilung), są one na marginesie opatrzone dopiskami i zawierają rejestr miejscowości (całkowicie lub częściowo) zniszczonych podczas I wojny światowej. Mapy te są białoczarne, rozmiar ok. 49 x 39 cm, co odpowiada 1 kartce A2, format poziomy.

Mapa Wołynia

Zone	XXX	XXXI	XXXII	XXXIII	XXXIV	XXXV
A	Lubochiny 3472	Wyzwa 3473	Trojanowka 3474	Leszniewka 3475	Władimirec 3476	Sarny 3477
1	Luboml 3572	Kowel 3573	Mielnica 3574	Kolki 3575	Stepan 3576	Znosicze 3577
2	Władzimirz Vol. 3672	Ozdziutyczy 3673	Rożyszczce 3674	Żurawicze 3675	Derazno 3676	Kostopol 3677
3	Warez 3772	Steniatyn 3773	Łuck 3774	Ołyka, Młynów 3775	Równne 3776	Tuczyn 3777

Zone	XXX	XXXI	XXXII	XXXIII	XXXIV	XXXV
4	Belz, Sokal 3872	Radziechow 3873	Beresteczko 3874	Dubno 3875	Mizocz 3876	Ostróg 3877
5	Zolkiew 3972	Kamionka 3973	Brody 3974	Krzemieniec 3975	Szumsk 3976	Iziaslawl 3977

Prawie cały materiał kartograficzny jest dostępny w Berlinie (por. 1.3.3), braki są w kolumnie XXXV.

9.7 Mapa całego Wołynia autorstwa Nikolausa Arndta (1980/83)

Do nabycia w Wołyńskim Związku Historycznym T. z., skala 1:400.000, rozmiar 66 x 114 cm, bez indeksu. Zamówienie należy złożyć u:

Manfred Klatt
Ludwig-Erhard-Straße 13
D - 38518 Gifhorn

Tel.: +49 (0) 5371 12284
hvw-versand@wolhynien.de

9.8 Niemieckie osady na Wołyniu Jerry`ego Franka

(mapa opublikowana w kwietniu 2001 r., nowe opracowanie w 2003 roku)

Zaopatrzona w indeks, obejmujący ponad 1.400 osad niemieckich oraz szczegółowe mapy okolic Łucka i Pulin w skali 1:150.000. Indeks uwzględnia różne formy zapisu nazw miejscowości. Skala mapy 1:400.000, rozmiar: 86 x 114 cm, język angielski, cena 21 USD.⁴³

9.9 Mapa niemieckich osad na Wołyniu ukraińskim dr Karla Stumppa

Mapa ta wraz z wykazem miejscowości dołączona jest do publikacji „*Heimatbuch 1962*” / *Księga ojczyzniana 1962 r.* wydanej przez Ziomkostwo Niemców z Rosji T. z. (por. 11.1)

9.10 Inne historyczne mapy

Wymienione poniżej mapy lub ich fragmenty znajdują się niekiedy w starych książkach, można ich także szukać w antykwariatach:

- mapa niemieckich wysp językowych na polskim Wołyniu Kurta Lücka (1927 r.)
- gminy ewangelicko-luterańskie na polskim Wołyniu
- mapy wojskowe

9.11 Mapy i spisy miejscowości w internecie

Coraz więcej map jest zdigitalizowanych i dostępnych bezpłatnie na różnych portalach internetowych. Zobacz: <http://www.wolhynien.de/geography/netmaps.htm>

10. MUZEA

10.1 Muzeum Przesiedleńców Niemców Wołyńskich

W Linstow znajduje się wołyńskie muzeum skansen. Jest chronionym zabytkiem. Pozwala ono zajrzeć w świat pracy i sprawy codzienne Niemców wołyńskich, którzy rozpoczęli nowe życie w Linstow, ukazuje ich historię i zwyczaje. Patronem tej instytucji jest Heimatverein Linstow e.V. (Związek Ojczyzniany Linstow T.z.). Muzeum czynne jest od maja do października: wtorek–piątek w godz. 13.00–16.00 (lub po uzgodnieniu telefonicznym). Każdego roku jesienią, w pierwszą sobotę września, w Linstow odbywa się święto muzeum wołyńskiego.

Wolhyniendeutsches Umsiedler-Museum

⁴³ Cena może się zmienić. Jerry Frank † 2014.

Hofstrasse 6
18292 Linstow in Mecklenburg
<http://umsiedlermuseum-wolhynien.de>

Tel.: 038457 51963

10.2 Muzeum w Równem

Kolekcja Wołyńska Barona Theodora (Fjodora) R. Steinheila z Gródka.

11 BIBLIOGRAFIA (Wybór)

W porównaniu z innymi dawnymi niemieckimi obszarami osiedleń literatura o Wołyniu i o historii Niemców wołyńskich przedstawia się ubogo. Wiele z podanych niżej książek nie jest już dostępnych w księgarniach, ale można je wypożyczyć z biblioteki, nawet z innej miejscowości. Regionalne biblioteki miejskie są przeważnie dostępne w sieci dzięki systemowi www.gbv.de. Biblioteka Uniwersytecka w Karlsruhe oferuje obszerną wyszukiwarkę. Można tu korzystać z 28 katalogów niemieckich, austriackich i szwajcarskich, jak i z 27 innych katalogów. (zobacz: www.ubka.uni-karlsruhe.de/kvk.html). Książki z antykwariatu można nabyć w internecie: www.zvab.com lub www.eurobuch.com.

11.1 Książki o Wołyniu

- ARNDT Nikolaus: *Die Deutschen in Wolhynien. Ein kulturhistorischer Überblick (Niemcy na Wołyniu. Zarys kulturalno-historyczny)*, Würzburg: Kraft, 1994 r., ISBN 3-8083-2016-8 (do nabycia w Wołyńskim Związku Historycznym T.z.)
- ARNDT Nikolaus: *Die Schitomirer Arndts. Eine Familienchronik auf dem Hintergrund der 150jährigen Geschichte der westlichen Ukraine (Arndtowie z Żytomierza. Kronika rodzinna na tle 150 letniej historii Ukrainy Zachodniej)*, Würzburg: Holzner, 1970 r.
- BETKER, Erhard: *Matschulek / Moczulki. Chronik einer Kolonie in Wolynien. (Moczulki. Kronika kolonii na Wołyniu)*. 51 stron i załącznik A4. Zamówienia u autora: E. Betker, Eulenring 32, 31224 Peine.
- BÜTOW Eduard: *Bug-Holländer. Spuren und Geschichte (Holendrzy nadbużańscy. Ślady i historia)* Wydawnictwo "Wolin", Żytomierz / Ukraina, 2002 r. ISBN 966-690-006-8. e-mail: eduard.buetow@freenet.de
- BÜTOW, Eduard: *Wolhynien und Bug-Holländer – Geschichte und neue Spuren. (Wołyń i Holendrzy nadbużańscy – historia i nowe ślady)*. Wydawnictwo własne 2007 rok. 365 stron. Do tego załącznik A4 mapy, dokumenty, zdjęcia. Zamówienia u autora.
- CAMMANN Alfred: *Heimat Wolhynien. (Ojczyzna wołyńska)*, część 1, 472 s. 3 mapy, 4 il. i 63 fot. Marburg: Elwert, 1985 r. ISBN 3-7708-0815-0
- CAMMANN Alfred: *Heimat Wolhynien. (Ojczyzna wołyńska)*, część 2. 485 s., 5 il. i 65 fot. Marburg: Elwert 1988 ISBN 3-7708-0898-3.
- EXNER, Helmut: *Die Frauen von Janowka, Eine wolhynische Familiengeschichte. (Kobiety z Janówki, wołyńska historia rodzinna)*, 256 s., Duderstadt: EPV-Verlag (wydawnictwo). ISBN 978-3-936318-89-0
- HISTORISCHER VEREIN WOLHYNIEN e.V. / Wołyński Związek Historyczny T.z. : *Wolhynische Hefte (Zeszyty Wołyńskie)* 1–14
- KARASEK-STRZYGOWSKI Hertha: *Wolhynisches Tagebuch (Kolonie Blumenthal) (Dziennik wołyński, Kolonia Krzywa Góra)*, 155 s. 20 fot. 1 mapa. Marburg: N. G. Elwert, 1979 rok.
- KNEIFEL, Eduard: *Die evangelisch-augsburgischen Gemeinden in Polen 1555-1939, Eine Parochialgeschichte in Einzeldarstellungen, (Wspólnoty ewangelicko-augsburskie w Polsce w latach 1555-1939, historia parafii – pojedyncze opowiadania)*, wydawnictwo własne, Vierkirchen 1971 rok.
- KNEIFEL, Eduard: *Geschichte der Evangelisch-Augsburgischen Kirche in Polen. (Historia Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce.)*, wydawnictwo własne, Niedermarschacht 1962 rok.
- KNEIFEL, Eduard: *Die Pastoren der Evangelisch-Augsburgischen Kirche in Polen. Ein biographisches Pfarrerbuch mit einem Anhang. (Pastorzy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce. Biograficzna księga parafialna z załącznikiem)*. Wydawnictwo własne, Eging 1965 r.
- KNJASEWA, E.E.: *Die Lutherischen Kirchen und Kirchenspiele in der Ukraine*, książka napisana po rosyjsku:

- Лютеранские Церкви и Приходы на Украине, Исторический справочник, Часть II, (Luterańskie kościoły i parafie kościelne na Ukrainie)*, RGIA w Petersburgu 2003 rok, ISBN 5-89319-064-5
- KONDRATJUK, R. J.: *Administrative und territoriale Struktur der Schitomirer Ortschaften 1795-2006* (Zhytomyr), książka napisana po ukraińsku: *Адміністративно-територіальний устрій Житомирщини 1795-2006*; (*Administracyjna i terytorialna struktura miejscowości Obwodu Żytomierskiego w latach 1795-2006*, Żytomierz), wydawca: Państwowe Archiwum Obwodu Żytomierskiego, 2007 rok - ISBN 966-690-090-4
 - KOSTIUK, dr Mychajło: *Die Deutschen Kolonien in Wolhynien – 2006; (Kolonie niemieckie na Wołyniu – 2006)*, praca doktorska, tłumaczenie z ukraińskiego. Do nabycia w Wołyńskim Związku Historycznym T. z.
 - KOTZIAN, Ortried: *Die Umsiedler, Die Deutschen aus West-Wolhynien, Galizien, der Bukowina, Bessarabien, der Dobruscha und in der Karpathenukraine*, Studienbuchreihe der Stiftung Ostdeutscher Kulturrat, (*Przesiedleńcy, Niemcy z Wołynia Zachodniego, Galicji, Bukowiny, Besarabii, Dobruscha i Ukrainy Karpackiej*. Seria książek badawczych Fundacji Wschodnoniemieckiej Rady Kultury.), tom 11, Monachium, 2005 r. ISBN 3-7844-2860-6
 - KRÜGER Alfred: *Die Flüchtlinge von Wolhynien. Der Leidensweg russlanddeutscher Siedler 1915–1918* (*Uchodźcy z Wołynia. Droga krzyżowa osadników niemieckich w Rosji*), Plauen i.V.: Wolff, 1937 rok.
 - KREMRING Leonhard: *Verlorene Heimat Wolhynien. Erinnerungen und Erlebnisse eines Ostwolhyniers* (*Utracona ojczyzna wołyńska. Wspomnienia i przeżycia mieszkańca Wołynia Wschodniego*), 224 s., 17 il. i 3 mapy Żytomierz: wydawnictwo Wolhynien, 2000 rok. Do nabycia w Wołyńskim Związku Historycznym T.z.
 - KUHN, Walter: *Dreizehn Gemeindeberichte des wolhynien-deutschen Kirchspiels Roschischtsche, 1878 - 1902.* (*Trzyście sprawozdań parafialnych z parafii kościelnej Niemców wołyńskich Rożyszcz, od 1878 do 1902 roku.*) Wydanie specjalne, 50 s., wydawnictwo Historyczny Związek w Kraju Warty. Poznań 1940 rok.
 - KUPSCH, Eduard: *Geschichte der Baptisten in Polen 1852-1932, (Historia Baptystów w Polsce w latach 1852-1932)* wydawnictwo własne, Zduńska Wola 1932 r., wydrukowane przez "Kompas", Łódź, Gdańska 130.
 - Ziomkostwo Niemców Rosji T. z. *Heimatbücher (Księgi ojczyzniane)*. Sprawozdania o Wołyniu można znaleźć w wydaniach: 1956, 1959, 1962, 2000 rok, do nabycia: Landsmannschaft der Deutschen aus Russland e.V., Raitelsbergstr. 49, 70188 Stuttgart
 - MILLER Donald N.: *In the Midst of Wolves. A history of German Baptists in Volhynia, Russia, 1863 to 1943* (*Pośród wilków. Dzieje niemieckich baptystów na Wołyniu, Rosja, w latach 1863–1943*), lipiec 2000 r., oprawa miękka 328 s., ISBN 0-9700542-0-3 (do nabycia u autora: e-mail dnmiller@whiz.to, adres pocztowy: 12814 NW Bishop Road, Hillsboro, OR 97124)
 - MILLER, Donald N.: *Under Arrest. Repression of the Russian Germans in the Zhitomir Region, Ukraine, in the 1930s* (*W areszcie. Represje Niemców rosyjskich w regionie Żytomirskim, Ukraina w 1930 roku*), twarda okładka, 240 stron, 2004 rok. Do nabycia u autora: e-mail: dnmiller@whiz.to, adres pocztowy: 12814 NW Bishop Road, Hillsboro, OR 97124.
 - PRAXENTHALER Benedikt: *Aktenbestände über die Wolhyniendeutschen im Gebietsarchiv Zhytomyr* (*Zasób akt, dotyczący Niemców wołyńskich w archiwum okręgowym w Żytomierzu*), Instytut ds. Europy Wschodniej 1990 rok, do nabycia w Wołyńskim Związku Historycznym T. z.
 - SASS Barbara: *Es begann in Federowka (Zaczęło się w Fedorówce)*, w oprawie, 294 s., wydawnictwo Fouqué-Literatur Verlag, 2001 r. ISBN 3-8267-4778-X
 - SCHMIDT Hugo Karl: *Die evangelisch-lutherische Kirche in Wolhynien (Kościół ewangelicko-luterański na Wołyniu)*, 177 s., 112 fot., 2 mapy, Marburg: Elwert, 1992 rok. ISBN 3-7708-0979-3
 - von SELTMANN Lothar: *Miluscha. Im Herzen die Heimat – autentyczna historia rodziny nauczyciela Carla Baara z Niedbajówki na Wołyniu Wschodnim jej wygnaniu i ucieczce. (Miłusze. W sercu ojczyzny)*, 272 s., w oprawie, R. Brockhaus, ISBN 3-417-24688-1
 - SERAPHIM, Hans-Jürgen: *Rodungssiedler. Agrarverfassung und Wirtschaftsentwicklung des deutschen Bauerntums in Wolhynien. (Przesiedleńcy karczownicy. Stan rolnictwa i rozwój gospodarczy Niemców na Wołyniu)*. 146 stron, 23 il. i 1 mapa. Berlin: Parey, 1938 rok.

11.2 Rosyjscy Niemcy (ogólnie)

- BRANDES, Detlef; BUSCH, Margarete; PAVLOVIĆ, Kristina: *Bibliographie zur Geschichte und Kultur der Russlanddeutschen*, (Bibliografia, dotycząca tematyki historii i kultury Niemców rosyjskich), tom 1, od imigracji do 1917 roku, dokumenty Federalnego Instytutu ds. Wschodnioniemieckiej Kultury i Historii, wydawnictwo Oldenbourg, Monachium 1994 rok. Tom 4, ISBN 3-486-56070-0
- BRANDES, Detlef; DÖNNINGHAUS, Victor: *Bibliographie zur Geschichte und Kultur der Russlanddeutschen*, (Bibliografia, dotycząca tematyki historii i kultury Niemców rosyjskich), tom 2: od 1917 do 1998 roku, dokumenty Federalnego Instytutu ds. Wschodnioniemieckiej Kultury i Historii, wydawnictwo Oldenbourg, Monachium 1999 rok. Tom 13, ISBN 3-486-56134-0
- BRANDES, Detlef; SAVIN Andrej: *Die Sibiriendeutschen im Sowjetstaat 1919-1938*, (Niemcy syberyjscy w Związku Radzieckim w latach 1918-1938), publikacja, dotycząca kultury i historii w Europie Wschodniej. Tom 19, wydawnictwo Klartext, Essen 2001 rok, ISBN 3-88474-975-7
- DIESENDORF, V.: *Die Deutschen Russlands - Siedlungen und Siedlungsgebiete*, Lexikon, (Niemcy rosyjscy – osady i tereny osadnicze, leksykon); 472 s., Moskwa 2006 r., ISBN 5-93227-002-0
- FLEISCHHAUER Ingeborg: *Die Deutschen im Zarenreich. Zwei Jahrhunderte deutsch-russische Kultur-gemeinschaft* (Niemcy w państwie carów. Dwa wieki niemiecko-rosyjskiej wspólnoty kulturalnej), Stuttgart, wydawnictwo: Dt. Verlags-Anstalt, 1986 rok, ISBN 3-421-06306-0
- GIESINGER Adam: *From Catherine to Khrushchev. The Story of Russia's Germans (Od Katarzyny do Chruszczowa. Historia Niemców rosyjskich)*, Lincoln, Nebraska: American Historical Society of Germans from Russia, 1981 r. 443 s., w miękkiej oprawie ISBN 0-9142220-5-8
- NEUTATZ Dietmar: *Die „deutsche Frage“ im Schwarzmeergebiet und in Wolhynien. Politik, Wirtschaft, Mentalitäten und Alltag im Spannungsfeld von Nationalismus und Modernisierung (1856–1914)* („Kwestia niemiecka” w rejonie morza Czarnego i na Wołyniu. Polityka, gospodarka, mentalność i dzień powszedni w obszarze oddziaływania nacjonalizmu i modernizacji (1856–1914)), Stuttgart: F. Steiner, 1993 r. 478 s., ISBN 3-515-05899-0
- RASKIN, David; KNJASEWA, E.E.; LIPSON, G.M.; MUKTAN, A.W.: *Deutsche in Rußland, Ende des 18. bis Anfang des 20. Jahrhunderts*, (Niemcy w Rosji, od końca XVIII do początku XX wieku), inwentarz książkowy Rosyjskiego Historycznego Archiwum Państwowego, tom 1 po rosyjsku: *Немцы в России, Конец XVIII - начало XX века*, Каталог документов Российского государственного исторического архива, tom 1, publikacja, dotycząca tematu kultury i historii w Europie Wschodniej, tom 24, wydawnictwo Klartext, Essen 2002 rok, ISBN 3-89861-107-8
- SCHNURR Joseph: *Die Kirchen und das religiöse Leben der Russlanddeutschen. (Kościoły i życie religijne Niemców rosyjskich)* część ewangelicka, 1978 r., 404 stron, część katolicka, 1980 r., 416 stron. Obydwie części do nabycia w Ziomkostwie Niemców z Rosji T. z. / Landsmannschaft der Deutschen aus Russland e. V.
- STRICKER Gerd: *Deutsche Geschichte im Osten Europas: Russland*, (Niemiecka historia na Wschodzie Europy: Rosja), Berlin: Siedler, 1997 r. 669 s., ISBN 3-88680-468-2
- STUMPP Karl: *Die Auswanderung aus Deutschland nach Russland in den Jahren 1763 bis 1862 (Emigracja z Niemiec do Rosji w latach 1763 do 1862)*, 1020 s.
- STUMPP Karl: *Die Russlanddeutschen – 200 Jahre unterwegs (Niemcy rosyjscy – 200 lat w drodze)*, Stuttgart: 142 s. 185 fot. (obydwie części do nabycia w Ziomkostwie Niemców z Rosji T. z., Stuttgart)

ZAŁĄCZNIK

Załącznik 1 Ankieta czytelnika w ukraińskim archiwum (po ukraińsku z tłumaczeniem na polski)

АНКЕТА

дослідника, який працює в читальному залі

1. Прізвище / *Nazwisko* _____

2. І'мя / *Imię* _____

3. По батькові / *Nazwisko ojca* _____

4. Рік народження / *Data urodzenia* _____

5. Місце роботи і посада / *Miejsce pracy i zawód* _____

6. Освіта, вчений ступень і звання _____
Wykształcenie, ukończone szkoły i tytuł

7. Адреса дослідника: службова _____
Adres użytkownika: miejsce pracy

_____ № телефону / *Telefon* _____

домашня _____
Adres prywatny

_____ № телефону / *Telefon* _____

_____ " _____ 200__ рік _____ Підпис / *Podpis* _____

8. Роботу за темою / *Praca, dotycząca tematu* _____

_____ дозволяю / *Pozwolenie od* _____

Директор державного архіву _____
Dyrektor Archiwum Państwowego

ПІДПИСКА

Я, нижчепідписаний _____
Ja podpisuję ...

_____ ознайомився з "Правилами роботи дослідників в
że, zapoznałem się z „regulaminami czytelnika

читальних залах державних архівів України, та зобов'язуюсь їх виконувати.
Państwowych Archiwów na Ukrainie” i zobowiązuję się do ich przestrzegania

200 __ р. _____ Підпис / *Podpis* _____

Załącznik 2 Powstanie ewangelicko-luterańskiej parafii kościelnej na Wołyniu

